БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 305 (8525)
ДЕКАБРИИН 29
ВОСКРЕСЕНИ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

…ПУБЛИКЫН БҮХЫ ХОНИШОДТО, САКМАНЩИГУУДТА, ТЕХНИК-ҮРЭЖҮҮЛЭГШЭНЭРТЭ, …ИНОЙ ФЕРМЭНҮҮДЫЕ ДААГШАДТА, ЗООТЕХНИГҮҮДТЭ БОЛОН ВЕТЕРИНАРНА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ, КОЛХОЗУУД БОЛОН МАШИННО-ТРАКТОРНА СТАНЦИНУУДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДТЭ

Хонин ажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшадай

Х А Н Д А Л Г А

…НДЭТЭ НҮХЭД!
…анай һайхан социалистическэ Эхэ орон тогтоогшон сагһаа хойшо 5-дахи 10 жэлэйнгээ богоһо …ба. СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай …ин Хандалгада, мүн Деклараци болон эб найралай Манифестдэ харюу болгон, манай ороной …шад арадай ажахые болон соёл культурые …адаа дэбжээхын түлөө бүгэдэ арадай социалистическэ мүрысөө шэнэ эхэ хүсэтэйгөөр дэлгэржэ байна.

…ы совет арадтай хамта, мүн Бурят-Монголой …н ажахын хүдэлмэрилэгшэдшье Совет гүрэнэй …шадалые бэхижүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб …амдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ хэмэ байһан ажал …мэрээрээ өөһэдынгөө хубита оруулжа байна. …энэр, хонин ажалай түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ хабаадагшад, 1957 оной дүн согсо…бди. Энэ жэлдэ колхоз болон совхозуудта …н нилээд ехээр хайшалагдажа, бүхы дээрээ …абалга дээшэлээ. Республикамнай эдлүүриин …й зуун гектар бүридэ 98 килограмм нооһо … Энэнь 1956 ондо абтаһанда орходоо 20 килограмм ехэ. Нооһо абалга бүхы дээрээ жэлэй …да 26 процентээр нэмээ. Тиихэдэ нарин ба …тар нооһон урда урдынхида орходоо нилээд … абтаһан байна.

…тэй хамта, манай республикын мал ажалай …ухала һалбари болохо хонин ажалые дэб…эдэ оройдоол түрүүшын алхам хэгдээд гэшэ… бидэнэр һайн ойлгонобди. Бидэнэр, хонин …й түрүүшүүлэй республиканска зүблөөндэ …агшад, 1957 ондо хэһэн хүдэлмэриингөө дүн…бшэн хэлсэжэ үзөөд байхадаа, хонин ажалые …ехэ хэрэгтэ олон дутагдалнууд, бэлүүлэгдээ…орилгонууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжо…би байһаар гэжэ мэдэрнэбди.

…публика дотор бүхы дээрээшье, мүн илангаяа … районуудта болон колхозуудта хонидой тоо … үшөөл удаанаар олошорно гэжэ түбхын тү…э хэлэхэ хэрэгтэй. Тусхайлбал, 1955 ондо рес…кымнай хонин һүрэгэй тоо толгой 9,8 процен…1956 ондо—6,0 процентоор ба 1957 оной ар…эн һарын туршада 12,9 процентоэр олошор…байна. Гэхэтэй хамта жэлэй туршада һайнаар …эрилээд байгаа һаа, хонидой тоо толгойе …ехээр олошоруулжа болохо байгаа гэжэ ту…, совхозуудай, эрхим һайн хонишодой …ршэл харуулна. Жэшээнь, Тарбагатайн ай… «Советская Россия» колхоз энэ жэлдэ зуун …нин бүриһөө 162 хурьга, Мухаршэбэрэй ай… «Путь Ленина», мүн Иволгын аймагай «Тре…тилетка» колхозууд түс тустаа зуун эхэ хо…о 164 хурьга абаһан байха юм. Эдэ колхо…ын нүхэд Г. И. Брянский, В. П. Емельянов, …Чернов, Н. С. Гриценко гэгшэдэй даадаг хо… … бригаданууд зуун эхэ хонин бүриһөө 170 … абаһан байха юм. Яруунын аймагай Лени…эмжэтэ колхозой нүхэр Сультимовай даа…онишодой бригада зуун эхэ хониноо 151 хурь…харшэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхо…ын нүхэр Макадзиоба гэгшын бригада 161 … абаһан байна.

…эжэлдэ хонидой тоо толгойе эрид ехээр оло…хэ гэжэ зориһон Хоринн аймагай «Улаан … колхозой хонишод һайн үүсхэл гар… Тэдэнэр 1958 ондо хонидые хэнзэлүүлжэ, 100 …нин бүриһөө 150-һаа доошо бэшэ хурьга аба…жүүлхэ, тиигэжэ хонидой тоо толгойе 70 …тээр олошоруулха гэжэ уряалан, республи…ы хонишодто хандаа.

…з, совхозууд «Улаан Одон» колхозой хони… һайн һайхан үүсхэлые халуунаар …эхэ байна. Хоринн, Тарбагатайн, Мухаршэ…Сэлэнгын, Бичурын болон бусад аймагай хо… 1958 ондо хонидоо хоёр дахин ороондо … зуун эхэ хонин бүриһөө 140—150-һаа … хурьга абажа түлжүүлхын түлөө социа…ческэ мүрысөөндэ орологоо.

…эр, хонишодой республиканска зүблөөндэ …агшад, 1958 ондо хонидой тоо толгойе эрид …олошоруулха, хонидоо хэнзэлүүлхын түлөө …э зорилго табиһан «Улаан Одон» колхозой …дой үүсхэлые дэмжэхэ гэжэ нэгэн дуугаар …бди.

…ДЭТЭ НҮХЭД!
…ан-Одон» колхозой хонишодой урадхалые …, гарахаяа байһан 1958 ондо зуун эхэ хо…риһөө 140-һөө үсөөн бэшэ хурьга абахын, …нидойгоо тоо толгойе 35 процентһөө бага … олошоруулхын түлөө бүхы хонишодой, хо… бүхы бригадануудай, хонинн-товарна фер… болон бүхы колхоз, совхозуудай хоорон…циалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхыетнай …, Таанадта,—колхоз, совхозуудай хонишод…ы колхозниудта, совхозуудай хүдэлмэри…та болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ хан…

…й урда иимэ дайшалхы зорилгонууд табиг…эл:

…ехээр, мүнөө гарахаяа байһан хурьгадые …, эмхитэйгээр абажа түлжүүлхэ хэ…

…хоёр, ямар нэгэн шалтагаанаар һубайржа, …эгүй бүхы эхэ хонидые дахя … оруулха шухала;

…ахяар, декабряда хурьгалһан, мүн январь— …а хурьгалха томо һайн бүхы эхэ хонидые … болотор ороондо оруулха.

… хам оролсожо, шармайн оролдобол, энэ …ойн дүүргэжэ шадахабди гэжэ бидэнэр то…. Манай республикын эрхэ байдалда хони…эжүүлхэ болохогүй юм гэжэ хэлэдэг, тии…онидые хэнзэлүүлхэ хүдэлмэри хэхэ дура…гээд энэ буруу һанамжаяа «научна» өөһөр

үндэһэлхые оролдодог колхоз, совхозуудай зарим түрүүлэгшэнэр, тэрэшэлэн зооветмэргэжэлтэ бии гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Гэбэшье, эдэ хүнүүд хадаа түрүү хонишодой, мүн колхозуудай дүй дүршэлые, харуулһан үрэ дүнгыень хайхарха тоохо дурагүй, гадна нэмэжэ абтаһан хурьгадай хойноһоо харууһалха, тэдэнэйдэ эдихэ хоол, байха байра бэлэдхэхэеэ залхуурдаг хүнүүд байха юм.

Бурят-Монголдо нарин, нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилжэ болохогүй гэжэ заримашуул бидэндэ урдань хэлэдэг һэн. Теэд хонин һүрэгэйнгөө үүлтэрые һайжаруулхын түлөө манай хэһэн үсэд шанга тэмсэл богонихон болзорой туршада һайхамшагта амжалтаар түгэсөө—энэ жэлдэ республикамнай гол түлэб нарин, нарибтар нооһо түрэгэйдөө тушаагаа. Тэрэшэлэн хонидые үбэл хурьгалуулха, мүн хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгтэ дурагүй хүнүүдшье байһал байһан юм. Гэхэтэй хамта, республикымнай колхоз, совхозуудай дүй дүршэлынь хонидые үбэл хурьгалуулжа, тэдэниие искусственна аргаар үрэжүүлхэ болохо байһые, энэ хэрэгэй ашаг олзотой байһые этигэмэ һайнаар харуулаа. Хонидые хэнзэлүүлжэ болохогүй гэжэ заримашуулай мүнөө хэлэжэ байгаашье һаань, саашадаа республика дотор хонид хаа хаанагүй хэнзэлүүлэгдэдэг болохо, энэнь колхоз, совхозуудта ехэ туһа хүргэхэ гэжэ бидэнэр найданабди.

Нүхэд! Эхэ хонидые хэнзэлүүлхэ зорилго табихадаа, бидэнэр ямар нэгэн онсо ехэ рекорд туйлаха хүсэлэнтэй бэшэбди. Харин манай республикын ажахын эгээл ашаг олзотой һалбари болохо хонин ажалые түргөөр дэбжээжэ, орондоо һайн шанартай нооһо ехээр үгэхэ гэһэн лэ зорилго бидэнэр урдаа табинабди.

Нүхэд хонишод! Хонидоо һайнаар хэнзэлүүлхын тулада, бидэнэр, хонишод иимэ юумэ хэхэ ёһотойбди:

Бүхы хонидтоо, илангаяа январь—февральда ороондо оруулагдаха хонидтоо элдэб янзын тэжээл, заатагүй концентрированна тэжээл үгэлсэжэ, дары сагтаа хооллуулжа эхилхэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, хэнзэлхэ хонид түрэһэн хурьгаа тэжээхэбэйе гадна, зосоонь дахин бии болоһон үрые мүн лэ томо болгохо ёһотой бшуу. Ушар иимэһээ, һайн лэ тэжээлтэй байгаа һаа, эхэ хонин хоёр дахин хурьгалжа шадаха байна;

Хэнзэлүүлхын тулада ороондо оруулагдаһан эхэ хонидой гаргаһан хурьгадые һайнаар эдэлүүлхэ шухала. Тиихэдэ хурьгадта элдэб олон янзын хоол, заатагүй концентрированна тэжээл үгтэдэг байха ёһотой. Иигэжэл хооллуулааhамнай, хурьгаднай һайнаар тэнжээжэ, гарзалхагүй байна. Тиигэдшье тэдэниие май—июньдэ эхэһээнь һалгаажа болохо;

Мүнөөһөө эхилэн, ороондо орохо болоһон хонидые үдэшэ үглөөндөө илгажа абаад, хоёр дахин үрэжүүлхэ;

Май, июньдэ гараха хэнзэ хурьгадые абаха хэрэгтэ али болохо һайнаар бэлэдхэхэ, мүн үбэл болотор тэдэниие томо, шадалтай болгохын тулада эрхим һайнаар тэнжээхэ.

Хонишодой ажал гэшэ мүнөө улам бүри онһон, мэргэжэлтэй ажал болоно байна. Тиимэһээ искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгые, хонидые, мүн тэдэнэй түлые харууһалха, хооллуулха гуримые бидэнэр шудалан үзэхэ, зоотехние, түрүү дүй дүршэлые һайн мэдэдэг болохо ёһотойбди.

Бидэнэр ехэ уялга абаабди, тиимэһээ тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэхын тулада хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ гамнахагүйбди. Тиигэбэшье бидэндэ туһаламжа хэрэгтэй байна. Тиимэһээ абаһан уялгаяа дүүргэхэдэмнай али болохо туһаламжа үзүүлхыетнай бидэнэр колхоз, совхоз болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, зоотехнигүүдтэ болон ветеринарна хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаанабди. Тэдэнэр үбэлэй үедэ түрэхэ хонидой эдихэ тэжээл, илангаяа концентрированна тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ, худагнаа уһа абаха хүдэлмэрие онһоожоруулха, мүн уһанһаа холо байдаг отаруудта автомашинаар, морёор уһа абаашажа үгэхэ хэрэг эмхидхэхэ ёһотой.

Зунай үедэ хурьгадта эдюулхэ концентрированна тэжээл бэлэдхэхэ, отаруудай зундаа зуһадаг газарта ойро хурьгадай эдихэ ногоон тэжээл тариха, мүн бороо хураһаа, халуун нарнаһаа хорголдожо, хурьгадай, эхэ хонидой зундаа орохо байра һарабшануудые бариха шухала.

Хойто үбэл мүнөөнэйхидэ орходоо нилээд олон хонидой, тэрэ тоодо зун гараһан хурьгадай ондо оруулагдаха ёһотой болохо дээрэһээнь, колхоз, совхоз бүхэн бүхы хонин һүрэгөө бүдүүн, концентрированна шэмэтэ тэжээлээр элбэг хүрэхөөр хангахын тулада хэмжээ абаха ёһотой. Иимэ тэжээл элбэг хүрэхөөр абахын тулада зеленко, үбһэ ногоо болон силосэ хуриянуудые ехээр таридаг болохо шухала.

Колхозой правленинүүд болон совхозой хүтэлбэрилэгшэд хонишодой байха һайн байра байдал түхеэрхэ, мүн культурна эрилтэнь хангаха талаар оролдолго гаргаха ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди. Хонишодой ажал һайнаар урмашуулагдаха ёһотой. Тиихэдэ энэ хэрэгтэ гол шухалань юуб гэхэдэ, колхоз, совхоз болон район бүридэ хүтэлбэрилэгшэд хонин ажалда саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа, бидэндэ, хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ — хонишодто болон зооветхүдэлмэрилэгшэдтэ манай абаһан ехэшье, харюуцалгатайшье, орёо бэрхэшье социалистическэ уялгаа дүүргэхэдэмнай туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Бидэнэршье хүдэлмэрилжэл мэдэхэ гээшэбди. Тиигээд абаһан социалистическэ уялгаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, 1958 ондо хонин ажал хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ амжалта туйлахын түлөө эршэ хүсэтэйгөөр ажаллахабди.

Нүхэд, хамсыгаа шаман, шармайн оролдоё!

…публикын хонишодой зүблөөн

…пу, ноябриин 28-да Улан-Удэ… …бликын түрүү хонишодой зүб…лбоо.

…блөөндэ хабаадагшад КПСС-эй … секретарь нүхэр В. И. Дубров… 1957 оной дүнгүүд ба 1958 ондо … түргэнөөр үдхэхэ зорилгонууд … элидхэл зүбшөн хэлсэбэ. …эдэ хонидые хэнзэлүүлхэ … хоёр дахин хурьга абаха … гүйсэд бии байһанииые … олон жэшээ, баримтануудые … хөөрөө.

Хонидые олоор хэнзэлүүлхэ тухай социалистическэ мүрысөө үүсхэһэн Хоринн аймагай «Улаан Одон» колхозой хабаадагшад ехээр һайшаажа, энэ аргые хаа хаанагүй хэрэглэхэ гэжэ шиидхэбэ.

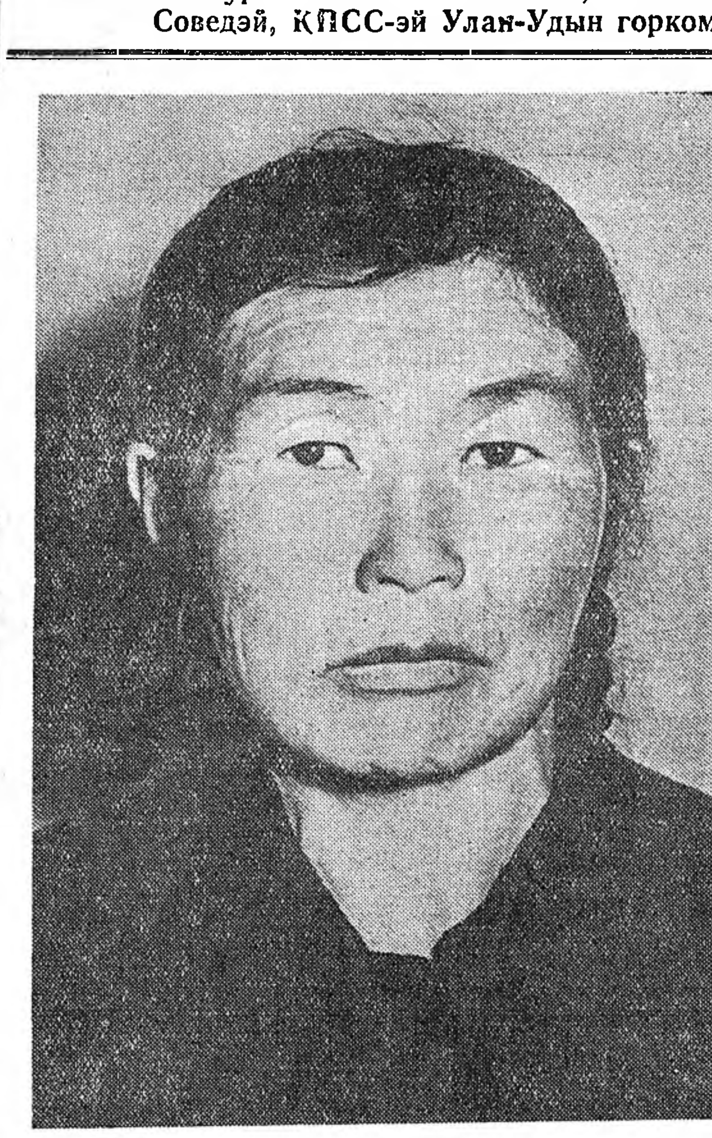
Үүсхэл гаргагша «Улаан Одон» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Цыбикжапов**, Борьёогой совхозой хонишон нүхэр **Дабаев**, Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой зоотехник нүхэр **Иванов**, 10-хиие дүүргээд, комсомолой путёвкоор түрэл колхоздоо — Торинн

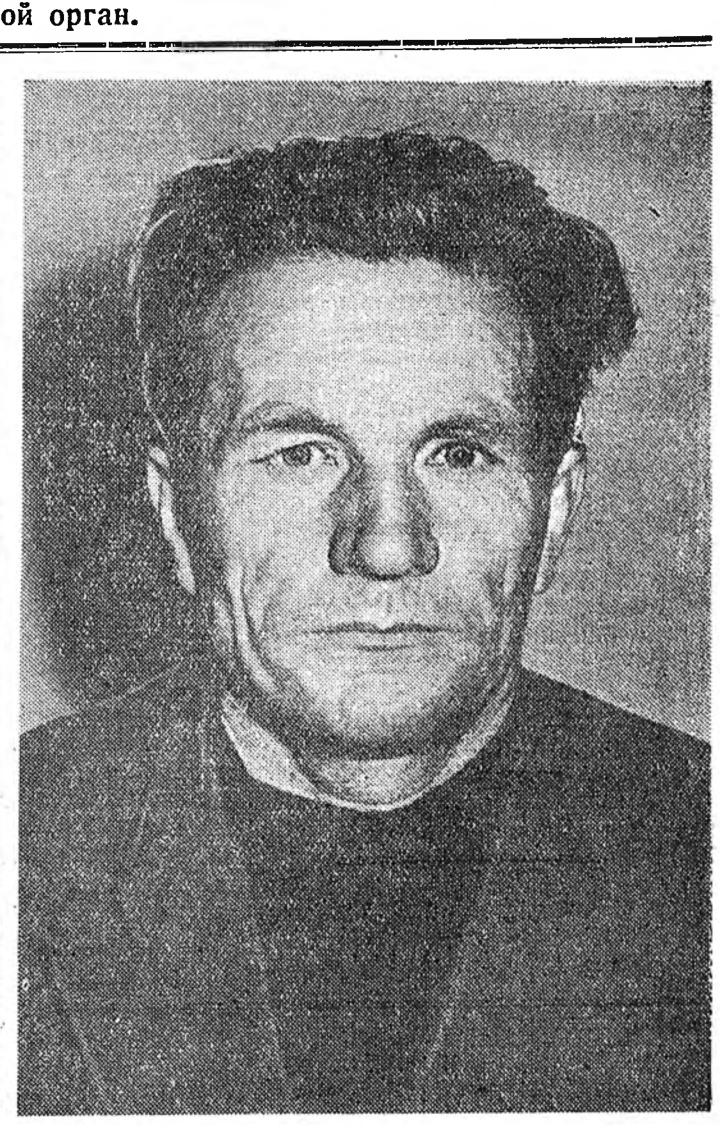
аймагай «Красный Октябрь» колхоздо хонишоноор ажаллажа байһан **М. Банзаракцаева** болон бусад хонидые хаа хаанагүй олоор хэнзэлүүлдэг болохо тухай урдадхаһан, хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэһэн байна.

Зүблөөндэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Хахалов үгэ хэлэв.

Зүблөөндэ хабаадагшад республикын хонин ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ Хандалга бэшэжэ батлан абаа.

Һүүлээрнь хонишодой эрхим бригаданууд Хүндэлэлэй грамотануудые үгтэбэ. Түрүү хонишодто үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаһан байна.

Республикын хонишодой зүблөөндэ хабаадагшад (зүүн гарһаа). Хэжэнгын аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Дулма Хубитуева, Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Константин Чернов.

Л. Хайдуровай фото.

Залуу хонишон

Нарихан жалгын эхи хааһан үндэр хадын нэмэри дулаан үбэртэ оромсоороо хонидые тогтонгёор эдэлжэ захалшаба. Хонишон Маруся̆шье тэниижэ, һая Цырендулматаяа уулзаһанаа, шэнэ һонинуудтухайгаа һанан һанан хөөрэлдэжэ хүхиһэнөө һанаандаа оруулна.

—Бидэнэршни мүнөө «үдэртөө үнеэн бүхэнэй—хахад пүүд һү» тэлдээд, эдихэ хоолоошье мартажархинхай тооной ажаллажа байнабди. Иигээд хахад пүүдтэ хүргэдэг болохомнайшье ха,—гэжэ Цырендулмынгаа хэлэһые һанахадаа, нүхэр басаганайнгаа эдэбхитэй шударгыгаар, хододоол нэгэ зорилго урдаа табяад ажаллажа байдагтань баясана.

Тиихэдэ сугтаа арбые дүүргэһэн бэшэ нүхэдынь байһал һанаандань ороно. «Энээхэн, мүнөө үедэ Сережа юу хэжэ байна хаб? Мүн Олзо, Дабаа, Дугар, Ольга… Ольгашье байһал нөөхи «хахад пүүдээрээ» жүрөөдэшөөд ябааб даа».

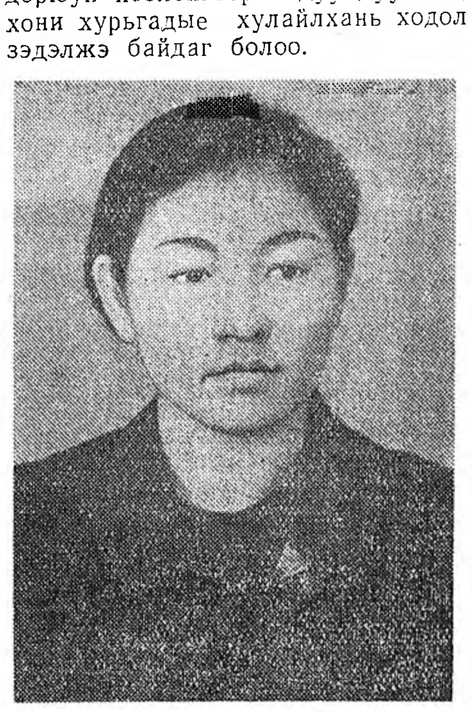
Тиигэжэ нүхэд тухайгаа бодоһоор, али нэгэнтэйнь уулзахадаа юун тухай хөөрэлдэхэеэ һанаһаар һүутарнь хонидшье эдээл эдээлэнээр хадынгаа оройгоор саашаа далда орохо болошоод ябаба. Маруся мэдэжэ һүурһаа бодон, хулайлһаар, шадал мэдэн дуугаа татаһаар һүрэгэйнгөө хойноһоо ошоо һэн. Ород, бурят дуунуудай аялга Зэдын гол руу зэдэлжэ, орьёл эгэл хабсагайда сууряатан талиина.

Энээхэн басагамнай үнгэрэгшэ хабартаа Улегчинэй дунда һургуули дүүргээд, комсомолой путевкоор өөһэдынгөө колхоздо—Торинн аймагай «Красный Октябрь» колхоздо хонишоноор ажаллажа байһан Мария Банзаракцаева гээшэ.

Мария бүри заахан, долоотойнаймаатай байхадаа эжыгээ дахажа хони, хурьгадые харюулалсаха бэлшээридэ гарадаг байһан юм. Тииһээр арба гарахадаа амаралтын үдэрнүүдтэ, мүн үбэл, хабар, зунайнгаа амаралтануудай үедэ һүрэг хонидые ганцаараа харюулаад ерэдэг болоо һэн. Тиигэжэ арбаадтайһаа хойшо хони адуулжа ябахадаа хони, хурьгадые харууһалха,

эдэлүүлхэ талаар Мария нилээд дүй дүршэлтэй болоһон байна.

10 класс дүүргээд байхадань эжы, абынгаа даажа байһан отарада хонишон боложо ошохыень колхозой правлениин дурадхахада, Маруся ехэ баяртайгаар гэртээ ерэһэн байгаа. Тиигээд зундаа, намартаа, мүнөө үбэлдөө Мухарай, Хайсагалай хада уулануудай оройгоор залуу хонишон басаганай сортоотой дорюун хоолойгоор дуу дуулаха, хони хурьгадые хулайлхань ходол зэдэлжэ байдаг болоо.

Зунай эхээр Марусиин хонишон боложо ерээд байхада отарадань һая хурьгалһан һалгаагдаһан хонид туранхай муухануд байгаа һэн. Мария мүнөө зундаа эжытэеэ хамта хонидоо хүхэ ногоондо оролдосотойгоор бэлшээжэ, һайнаар таргалуулаа. Энэ жэлдэ отарынхид Зэдэ гол урда бэедэ, Мухар гэжэ жалга соо хонидоороо зуһаа һэн. Эндэхи хада уулануудай үбэрэй ногоон үбэдэгтэ хүрэтэр ургадаг, удэрэй аллуунда хододоо һэбшээ һалхитай байдаг дээрэһээ хонидые зуһуулхада аргагүй таарамжатай. Зунай һаранууд эхэ хонид түргэнөөр таргалжа, намар ороондо һайнаар, эмхитэйгээр ороо һэн.

Зундаа абаһан хүшыень тогтоожо, үшөө таргалуулхын тулада

Маруся үнгэрэгшэ намартаа полинууд дээрэ хонидоо байһал оролдосотойгоор бэлшээжэ байгаа. Тиигэжэ мүнөө отарын хонид зунайгаа хүшые заашье һуларуулангүйгөөр үбэлжэлгээ үнгэрэжэ байна. Түрүүшын хурьгад абтажа захалаа.

—Хонидоймнайшье тэнхэ тамир һайн. Иигээд лэ хурьгад һубарихань гээшэ,—гэжэ Маруся баяртайгаар хөөрэнэ.

Мүнөө жэл отарада 350 хонин хурьгалха юм. Энэ жэлдэ отарын хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абажа түлжүүлхэ уялгатай.

—Хэлэһэн үгэдөө хүрэхэбди гэжэ һанагдана. Үшөө Хоринн аймагай улаан-одонойхидой жэшээгээр эртэ хурьгалха хонидоо дахин хусада табижа хэнзэлүүлхэ һанаатайбди,—гэжэ Маруся Цыдендаповна хөөрэнэ.

Отарынхид түл абалгадаа бүри халуун намарһаа эхилжэ эршэмтэйгээр бэлдэжэ захалаа һэн. Үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл, зелёнко отарын газаа зөөгдэнхэй, хони хурьгадай байра заһагдажа, дулаалагдаа.

Үбһэ тэжээлээр элбэгшье һаа, отарынхид хонидоо үдэр бүри бэлшээжэ байдаг.

— Манай эндэ хонидые үбэл зунгүй бэлшээжэ байхада хамаагүй. Теэд үбэлэй хүйтэндэ Зэдын голой жабарта хонидые бэлшээжэ байха гэшэ амар бэшэ. Энэхидэ Марусимнай залуугаараа хүйтэниие хүйтэн гэнгүй хонидоо түугаад гарашадаг лэ даа,—гэжэ отарынхид басагаяа магтана.

Ингэжэ арбадахиие дүүргээд, хонишон болоһон Мария Банзаракцаева үетэн нүхэдынгөө этигэл найдабарые харюулан комсомолойнгоо XIII съездые ажалай амжалтаар угтахын тулада оролдосотойгоор ажаллажа байнхай. Мүнөө республикын түрүү хонишодой зүблөөндэ хабаадаба.

— Колхоздоо яһалахан хүдэлөөд, хойто жэлдэшье бэшэ һаа, саада жэлдэнь һурахаяа ошохо һанаатайб. Институтда орохын урда тээ ажал хэжэ һурахал хэрэгтэй,— гэжэ Маруся манда хөөрэнэ.

Д. Цыренжапов.

ХУРЬГАДАА ЗҮБӨӨР ХАРУУҺАЛХА

Хонин һүрэгөө олошоруулхын түлөө эгээн түрүүн хурьгадаа зүбөөр харууһалха шухала. Хонидоо олоор хэнзэлүүлжэ, хурьгадаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гээшэ мүнөө үеэй хонишон бүхэнэй уялга. Нэрэ хүндын хэрэг болобо.

Манай отарын хонишод мүнөө жэлдэ абаһан хурьгадаа эдэгшэе толгой гаргаад оруулангүй түлжүүлжэ шадаа. Нэн түрүүн хурьгатай хонидоо һайса эдээлүүлжэ, дулаан аад, хуурай байрада байлгажа, хурьгашынь

үдэрһөө боро эдээн-дэ һүгаһанай-дэ абаһан хурьгадаа шаардаа иимэ амжалта туйлаабди.

Теэд, мүнөө үедэ хонидоо жэлдээ нэгэ удаа түрүүлжэ холо ошохоёо лёобди. 1960 онойнгоо түсэбые арга бэшэ дүүргэхын тулада ерэхэ жэлдэ мүн саада жэлдэ

хонидоо хэнзэлүүлхэ болонобди. Хэрбээ хото хорёогоо һайн, тэжээл элбэгтэйл һаа, энээниие жэлдээ хэнзэлүүлхэ гэжэ һананаб.

Манай отарын хонишод январь, февраль һарада хурьгалһан хонидоо хэнзэлүүлжэ, 1958 он-

до зуун эхэ хонин бүриһөө 135-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гэжэ шиидээд, үсэд шангаар ажаллажа байнабди.

Д. Дондопов,
Зэдын аймагай «Октябрь» колхозой хонишон.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДТА

КОЛХОЗОЙ ЭКОНОМИКЫЕ ШУДАЛНА

Торийн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой 25 коммунист болон партийнабэшэ эдэбхитэд хүдөө ажахын экономико шудалжа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ. Энэ кружогые Алцагай долоон жэлэй һургуулиин директор М. Д. Маганов хүтэлбэрилдэг юм. Партиин түүхые шудалха кружок хэдэн жэлдэ хүтэлбэрилһэнэйнгөө һүүлээр, колхозой экономико шудалха кружогой пропагандистаар тэрэ томилогдоһон байгаа.

Партийна һуралсалай жэл эндэ эмхитэйгээр эхилжэ, кружогой заняти арбан хоног бүридэ алгадгүй болодог юм. Һурагшад пропагандистынгаа хөөрөөе анхаралтайгаар шагнадаг, шудалһан темээрээ заабол конспект бэшэдэг байна.

Пропагандистнь өөрынгөө уялгада харюусалгатайгаар хандадаг дээрэһээ занятидаа эртээнһээ һайнаар бэлэдхэдэг. Тиимэһээ занятинуудынь хододоо һонирхолтойгоор үнгэрдэг юм.

Нүхэр Маганов заняти эхилхынгээ урда тээ ороной, уласхоорондын болон дотоодын байдал тухай һурагшадтаа тобшохоноор хөөрэжэ үгэдэг, тэдэнэй асуудалнуудта харюусадаг.

Хүдөө ажахын экономикые өөрынгөө колхозой ажал хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнуудтай холбоотойгоор шудалха тухай партийна эхин организаци (секретаринь О. Буянтуев) ехэ оролдолго гаргадаг юм. Жэшээлхэдэ, «Колхозой үйлэдбэрилгые түсэблэлгэ» гэһэн темээр артелиин бухгалтер нүхэр Б. Жамсуев хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна.

Кружогто һурагшад занятидаа алгадгүй ерэжэ, хөөрэлдөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

С. Табдаев.

ДҮЙ ДҮРШЭЛӨӨ АНДАЛДАБА

Колхозой түрүүлэгшэнэр, парторганизацинуудай секретарьнууд, комплексно бригадануудай бригадирнууд болон ахалагша хонишодтой, совхоз, колхоз, МТС-эй зоовет-мэргэжэлтэдтэй КПСС-эй Кяхтын айком һаяхан семинар үнгэргөө. Аймсоведэй гүйсэдкомой, партиин айкомой хүдэлмэрилэгшэд семинарта хабаадалсаа.

«Хурьгадые абажа түлжүүлхэ асуудалнууд», «һая гараһан хурьгадые аргалха, үбшэнһөө һэргылхэ хэмжээнүүд» гэһэн темэнүүдээр Бурят-Монголой зооветинститудай багшанар Миронов Ламкин хоёр семинар дээрэ элидхэл хээ. Тэдэнэр элидхэлнүүдээ хэхэдээ, нютагай колхозуудай, республикын хонишодой бригадануудай дүршэлые үргэнөөр хэрэглэһэн байгаа. Тиимэһээ семинарта хабаадагшад элидхэлнүүдые һонирхон шагнажа, олон асуудал табяа.

Удаань 8 хүн үгэ хэлэжэ, өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэһэн байна. Элидхэлшэд, мүн үгэ хэлэгшэд хурьгадые зүбөөр харууһалха, эдеэлүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулаа.

Семинарта хабаадагшад зооветмэргэжэлтэдэй хүдэлмэриие хурсаар шүүмжэлбэ. Тэдэнэр шэнэ түрүү аргануудые дэлгэрүүлхын түлөө оролдолго багаар гаргадаг гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Удаадахи һарануудта семинар үнгэргэхэ түсэб баталагдаа. Тэрэнэй ёһоор иимэ семинар һара бүридэ нэгэ дахин ямар нэгэн колхоздо гү, али совхоздо үнгэргэгдэхэ юм.

П. Дагбаев.

Пропагандистнуудай, лекторнүүдэй семинар

Партийна комитедүүдэй политическэ гэгээрэлэй кабинедүүдые даагшанарай болон штатна бэшэ пропагандистнуудай, КПСС-эй айкомууд болон горкомуудай, политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын аймагай отделенинүүдэй, штатна бэшэ лекторнүүдэй семинар КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһаг һаяхан үнгэргөө. Тус семинарта 200 шахуу хүн уригдаһан байгаа.

Институдуудай, областной партийна һургуулиин багшанар, научна хүдэлмэрилэгшэд, КПСС-эй обкомой, горкомой лекторнүүд лекцинүүдые уншаһан байна.

Республикын промышленностиин 1957 ондо хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд, 1958 ондо тэдэнэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Г. И. Климов, 1957 ондо хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй абаһан социалистическэ уялгануудаа ямараар дүүргэжэ байһан, 1958 ондо хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ зорилгонууд тухай партиин обкомой секретарь нүхэр В. И. Дубровский, СССР-эй Верховно Соведэй ойн баярай сессиин, коммунистическэ, хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй Московско Зүблөөнүүдэй дүнгүүд болон лекционно пропаганда хэхэ зорилгонууд тухай КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр Ц. О. Очиров семинар дээрэ элидхэлнүүдые хээ.

Б. Баймин.

В. И. Ленинэй зохёолнууд бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэбэ

Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл Владимир Ильич Ленинэй зохёолнуудые бурят хэлэн дээрэ оршуулан хэблэнэ. Һүүлэй үедэ «Тохёолдохоёо байгаа ажахын унал һандарал ба тэрээнтэй хайшан гэжэ тэмсэхэ тухай», «Революциин нэгэн гол шухала асуудал», «Большевигүүд засаг түрые гартаа абаха ёһотой», «Большевигүүд гүрэнэй засагые гартаа бариад байжа шадаха гү?» гэһэн зохёолнууд хэблэгдэжэ гаргагдаба.

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Шалсамаа Цыремпилова энэ жэлдэ харууһалжа байһан 393 хонидойнгоо тус бүриһөө 4 килограмм нооһо хайшалаа. Мүнөө түл абалгые амжалтатайгаар ябуулжа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Шалсамаа Цыремпилова.

М. Тимофеевэй фото.

Бургалтай нютагай һонин

ҺАЙШААЛТАЙ ҮҮСХЭЛ

Доодо Бургалтайн долоон жэлэй һургуулиин дэргэдэ 7-дохи классайхидай үүсхэлээр эдир малшадай кружок эмхидхэгдээ. Кружогой заняти неделидээ хоёр дахин үнгэрэгдэнэ. «Улаан Бургалтай» колхозой түрүүшүүл, зоовете-ринарна мэргэжэлтэд кружогой гэшүүдтэ элидхэл, лекци уншадаг, хөөрэлдөө хэдэг байна. Мүн кружогойхид Харабусун гэжэ нютагтахи һүнэй-товарна фермые шефтээ абаад, 30 толгой тугал харууһалжа байна.

Гадна, тус һургуулиин һурагша бүхэн үбэлэй үедэ хоёр центнер үнэһэ, 1,5 центнер шубуунай аргал суглуулха, 30—40 тэргэ наг шэбхэ поли дээрэ гаргаха уялга абаа.

ЕХЭ ОЛЗО

«Улаан Бургалтай» колхоз энэ жэлдэ гүрэндэ нооһо тушаажа, худалдажа, 1 миллион 300 мянган түхэригһөө үлүүтэй олзо оруулһан байна. Харин, нёдондо нооһо тушаалгаһаа 880 мянган түхэриг оруулагдаһан юм.

ШЭНЭ БАРИЛГА

Колхозой правлениин шэнэ гэр һаяхан ашаглалгада тушаагдаа. Энэ гэр һайн түхеэрэлгэтэй, досоонь электрын гэрэл яларна. Эндэ зоотехническэ агрономическа, партийна кабинедүүд түхеэрэгдэбэ.

Гадна, 400—400 толгой үнеэдэй байха хоёр байра баригдаа. **Р. Гармажапов.**

Тори.

ХОНИДОО ОЛООР ХЭНЗЭЛҮҮЛЭЕ

Хүршэнэрэйнгөө үүсхэлые дэмжэнэбди

Манай колхозой хонин ажал ажахымнай эгээл ехэ олзо доход үгэдэг һалбари юм. Хэрбээ 1956 ондо бүхы ажахыһаа нэгэ миллион хоёр зуу гара мянган түхэригэй олзо доход абаһан һаа, тэрэнэймнай 60 гаран процентнь хонин ажалһаа ороо юм. Тиихэдэ энэ жэлэй 11 һара соо ажахыһаамнай миллион хахадһаа үлүү түхэригэй олзо абтажа, тэрэнэй 900 мянга шахуу түхэригынь хонин ажалһаа ороһон байна.

Манай Худан нютагта хонин ажалые эрхилхэ яһала арга боломжо бии. Илангаяа үниинһөө хойшо хүдэлһэн, шадамар бэрхэ хонишодтойбди, нарин һайхан эдинсэ ногоотой тала, гүбөөтэйбди. Хонишод Шойен Цыбжитов, Даба Эрдынеев, Дарицырен Самбуева, Долгор Эрдынеева болон бусад хонин ажалда дүй дүршэл ехэтэй болоһон, жэл бүри һайнаар ажалладаг юм. Эдэ хонишоднай үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 90—100 хурьга абажа түлжүүлһэн байна.

Гэбэшье, хонин ажалнай үшөөл муугаар хүгжөөгдэнэ. Илангаяа хонидоймнай тоо толгой удаанаар олошорно, үүлтэрынь үшөө муу байһаар.

Хонидоймнай тоо толгой үнгэрэгшэ жэлдэ оройдоо хэдэн зуун толгойгоор нэмэһэн гэхэ гү, али 3 процентээр олошороо юм. Энэ юунһээ болооб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэл олон хониднай һубайрһан, мянга гаран хурьга гарзалуулһан байнабди. Тиихэдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 75 хурьга, хонин бүриһөө 2,23 килограмм нооһо хайшалжа, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 129,9 килограмм нооһо абаабди. Хэрбээ энэ зангаараа саашадаа ажаллаха болобол зургаадахи табанжэлэй түсэбые дүүргэжэ, 1960 оной эсэстэ 20 мянган толгой хонитой боложо шадахагүй байнабди.

Эгээл тиимэһээ «Хонин ажалые саашадаа хүгжөөхэ ба нооһо абалгые ехэдхэхэ тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгые дахин, дахин шудалжа, мүнөө «Улаан Одон» колхозой хонишодой жэшээгээр 1958 ондо хонидоо олоор хэнзэлүүлжэ, ерэхэ жэлдэ хонин ажалаа хүгжөөхэ талаар эрид хубилалта хэхэ гэжэ манай хонишод шиидээ. Тиигэжэ бригада бүхэнэй хонишод өөр өөрынгөө арга боломжые тодорхойлжо, эсэстээ иимэ социалистическэ уялга абаһан байна. Гарахаяа байгаа 1958 ондо 3516 үбэлэй хурьга абажа, хонидоо олоор хэнзэлүүлжэ, үшөө 2340 зунай хэнзэ хурьга, хамтадаа 4000 эхэ хонинһоо 5856 хурьга абаха гэхэ гү, али жэл соо 100 эхэ хонинһоо 147,7 хурьга абахабди. Мүн хонишодой зарим бригада бүри олон хурьга абажа түлжүүлхэ юм. Жэшээлхэдэ, Бальжит Будаева, Дамба Сампилов, Доржо Цыбиков, Цыпилма Цыденовагай бригадынхид 100 эхэ хонинһоо 176—177 хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн уялга абаһан байна.

Тиигэжэ нэгэ жэл соо хонидойнгоо тоое 5856 толгойгоор гэхэ гү, али 51 процентээр олошоруулжа, ерэхэ жэлдэ 17171 хонитой болохо байнабди. Мүн хонин бүриһөө нооһо хайшалгые 500 граммаар ехэ болгохобди.

Урдаа табиһан зорилгоёо хонишодойнгоо амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэнь бүхы таатай арга нүхэсэл олгохын түлөө оролдожо, тусхай хэмжээнүүдые абажа байнабди. Нэн түрүүн, эхэ хонидые саг үргэлжэ шадал һайнтай байлгахын тула мүнөө хурьгалжа захалһан, хурьгалхаяа байһан хонидой эдеэлүүлгые һайжаруулха зорилгоор, тэдэнэртэ үгтэхэ тэжээлэй нормыень ехэ болгообди. Хонидтоо бүдүүн тэжээл үгэхэһөө гадна, үдэр бүри 200 грамм концентрированнэ тэжээл январьһаа эхилээд, май һара болотор үгэхэбди. Хонидойнгоо хурьгаламсаарнь газаа барижа, һайса эдеэлүүлээд, һүүлээрнь 15—20 хоногой болзор соо искусственнаар үрэжүүлхэ байнабди. 4000 эхэ хонидоймнай олонхинь январь, февраль һара соо хурьгалха юм. Эдэнээ июнь, июль һарануудта хэнзэлүүлхээр үрэжүүлхэ байнабди. Тиихын тула нооһо ехээр үгэдэг, үүлтэр һайнтай хусануудые шэлэжэ, тусгаар харууһанда һайса табихыень отара бүхэндэ үгтэнхэй. Үрэжүүлгэ хэхэ пунктнуудые хэрэгтэй газартань хүсэд һайнаар түхеэрхэбди.

Эхэ хонидоо һайса эдеэлүүлхэ аргатайбди. Энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ үбһэ, зелёнко, мүн шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдэнхэй гээшэ. Зүгөөр, концентрированнэ тэжээлнай хаанашье хүрэнэгүй, тон бага. Тиимэһээ энэ тэжээлые гаднаһаа худалдажа абаха болонобди.

Үбэлэй сагта абтаһан хурьгадаа кошарно-базова аргаар түлжүүлхэ, хурьгадтаа һайн шанартай, нарин үбһэ, бутаруулһан овёс үгэхэһөө гадна, мяха-яһанай гурил, загаһанай тоһо үгэлсэхэбди. Хонидтоо, мүн томо болоһон хурьгадтаа нарһан модоной шэлбэһэ отолжо үгэхэбди.

Тиихэдэ олон хониднай зунай эһэмэ халуунда хурьгалха байна. Тиимэһээ хурьганай наранда шарагдажа, бороондо сохюулхагүй тулада зуһалангай байрануудта сарайнуудые олоор барихабди. Мүн ерэхэ жэлэй үбэлжэлгын эхилтэр хонидойнгоо тоо толгойн олошорһые хараадаа абалсажа, мянган хониной хоёр байра, 2000 хэнзэ хурьганай үбэлжэхэ хэдэ хэдэн байра барихабди.

Ерэхэ жэлдэ тэжээл ехээр бэлдэхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулжа, газар таряалангайнгаа, нуга сабшалангайнгаа ургасые дээшэлүүлхэ, тэжээлэй культура—овёс, зелёнко тарилгые 300 гектараар үргэдхэхэбди, хонидтоо ногоон тэжээл тарижа эдюулхэбди.

Мүнөө хониднай хурьгалжа захалханхай. Иигээд январь һараһаа эхилжэ олоороо хурьгалха үедэнь хонишодто туһалхыень 3 һарын болзорто комсомолшууд болон залуушуулые отарануудта эльгээхэ гэжэ байнабди.

Хэнзэ хурьга олоор абаһан хонишодые урмашуулхын түлөө хэмжээ абтажа байна. Жэшээнь, эхэһээ таһалха болоторынь түлжүүлэгдэһэн үбэлэй хурьган бүхэнэй түлөө хонишондо 3 түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг һаа, харин хэнзэ хурьган бүхэнэй түлөө 5 түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ юм. Мүн хурьга абажа түлжүүлхэ социалистическэ уялгаяа дүүргэһэн хонишодой бригадада жэлэй эсэстэ 6 мянган түхэригэй мүнгэн шан үгтэхэ.

Тиихэдэ жэлдээ хонишон бүхэндэ тусхай хубсаһа, нэгэ паар сабхи, валенка, хүбэнтэй хүүртик болон плащь түлбэригүйгөөр үгэхэбди.

Иигэжэ хүршэнэрэйнгөө үүсхэлээр 1958 ондо хонидойнгоо тоо толгойе эрид олошоруулха мүрысөөндэ оролсожо, манай Худан нютагай хонишодой хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, колхозойнгоо баялигые—хонин ажалые хүгжөөлгөөр амжалта туйлаха байһанда этигэнэбди.

Б. Гомбоев, Хэжэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой түрүүлэгшэ.

М. Баирова, колхозой зоотехник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Борьёогой совхозой хонишон Иван Чупышевай отарынхид хонидоо уһалжа байна.

А. Мантаевай фото.

СҮЛӨӨТЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА СОЮЗ

М. П. ТАРАСОВ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ

35 жэлэй урда тээ, 1922 оной декабриин 30-да, түүхэтэ ехэ удхашанартай хэрэг бэелүүлэгдэһэн юм. Тэрэ үдэр РСФСР, УССР, БССР ба ЗСФСР гэжэ советскэ социалистическэ республиканууд арадуудайнгаа хүсэлөөр союзна нэгэ гүрэн боложо, һайн дураараа нэгэдээ һэн. СССР-эй Соведүүдэй нэгэдэхи съезд Москва хотодо боложо, СССР-ые тогтоохо тухай Деклараци ба Договор баталагдаа бэлэй.

Советскэ республикануудай союзна нэгэ гүрэн боложо нэгэдэһэниинь манай Коммунистическэ партиин ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай эли тодо гэршэ болоно.

Советскэ республикануудые нэгэ гүрэн болгон нэгэдхэһэн ябадал ажалшадай хүсэл ба эрмэлзэлгэдэ харюусадаг байжа, тэдэнэй хоорондо экономическа ба сэрэгэй бүри нягта холбоо барисаа хангаха шухалашалалһаа эшэ үндэһэ абаһан юм.

Коммунистическэ партимнай ороной бүхы арадуудые нэгэ гүрэн болгон нэгэдхэхэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэдээ, «Нацануудай һайн дуранай союз тогтоохые—нэгэ нацын зүгһөө нүгөөдэдөө хүсэрхэхэ ябадал гаргахагүй союз, бэе бэедээ бүрин этигэлсэхэ, ахадүүгэй бата нэгэдэлтэй байһанаа эли тодоор мэдэрхэ, тон һайн дураараа зүбшөөрэлөө үгэхэ ябадал үндэһэ болгоһон союз байгуулхые хүсэнэбди» гэһэн В. И. Ленинэй заабаринуудые хүтэлбэри болгоо.

Ленинскэ национальна политикын гол ёһонуудые сэхэ шууд сахижа, Советскэ Союзай гол ядро болохо Россин Советскэ Федеративна Социалистическэ Республикые тойрон, Коммунистическэ партиин ударидалгаар олон үндэһэ яһатанай хүсэн түгэлдэр Совет социалис гүрэн бүрилдэн, хүгжөө.

Советскэ Союзнай ангиинтаа бүрилдэлөөр, үзэл бодолой хэлбэр шэнжээр, өөһэдын социально-политическэ эрилтэ ба эрмэлзэлгээр хуушанай Россин буржуазна нацануудһаа тад ондоо, социалистическэ нацануудай, дэлхэй дээрэхи түрүүшын шэнэ түхэлэй нацануудай эхэ орон болонхой. Социалистическэ нацанууд мүнөөнэй буржуазна нацануудһаа тад ондоо байна. Буржуазна общество доторхи нацануудай ба үндэһэ яһатанай хоорондо тэгшэ эрхэ гэжэ байдаггүй, харин эзэрхэн зонхилогшо нацанууд, хүсэд эрхэгүй, дарлагдаһан нацанууд бии байдаг. Тэндэ үндэһэ яһанай талаар илган газаашалдаг, доромжолдог, дээрэнхы үзэл гаргадаг, хүниие доро хараха суртал номнодог байха юм. Капитализм гээшэ хүнүүдые ангинууд болгожо һалгаахаһаа гадна, мүн арадуудай хоорондо үндэһэ яһанай хёморoo үүдхэдэг. Буржуазна национальна гүрэнүүдтэ үндэһэ яһанай талаар хэрзэгы шэрүүн дарлалта, арадуудые хайра гамгүйгөөр мүлжэхэ ябадал ехээр дэлгэрэнхэй байдаг.

Советскэ Союзай бүхы арадууд олон үндэһэ яһатанай хани барисаата нэгэ ехэ бүлэ болон нэгэдэнхэй. СССР дотор 15 союзна республика, 18 автономно республика, 10 автономно область, 10 национальна округ бии юм. СССР-эй нацанууд бэе бэедээ туһалдаг, гүрэнэй, ажахын болон культурна байгуулалтын бүхы асуудалнуудаар дэмжэлсэдэг, тиигэжэ общественгоо коммунизм тээшэ дабшаха хэрэгые хунгэдхэдэг байна. СССР-эй арадуудай хоорондын хани барисаан—советскэ общестые хүгжөөдэг агуу ехэ хүсэн мүн.

Совет засагай үедэ манай ороной арадууд адли тэгшэ эрхэтэй болоо, хаанта Россин колонинууд ба колони шахуу байһан урдын национальна заха хизаарнууд үнэхөөрөө бэеэ даанхай; хэнһээшье дулдыдадаггүй гүрэнүүд — өөрын территоритой, өөрын конституцитай, өөрын хуули гаргадаг, бүрин сүлөөтэ советскэ социалистическэ республиканууд болоо.

Советскэ Союзнай оршон байгаа 35 жэлэйнгээ туршада баатар габьяата тэмсэлэй, алдарта илалтануудай замаар дабшажа, айхабтар ехэ бэрхэшээлнүүдые дабаһан, онсо гайхамшаг амжалтануудые туйлаа.

Советскэ Союзнай хүгжэлтэ түгэс промышленностьтай, дэлхэй дээрэ эгээн ехэ, механизированнэ хүдөө ажахытай—хүсэтэ социалистическэ гүрэн, түрүү наука, техникэ ба культурын орон, экономическа талаараа эгээн хүсэтэй гүрэнүүдэй нэгэн болоод, Коммунистическэ партиин хүтэлбэреэр, коммунизм байгуулгын замаар найдамтай дабшана.

Бүтээн гаргадаг промышленна зүйлнүүдэйнгээ хэмжээгээр СССР гүрэн Европын ехэ ехэ оронуудые—Англи, Франци, Баруун Германиие— үни ахижа гараад, Европодо нэгэдэхи, дэлхэй дээрэ 2-дохи һуури эзэлэнхэй. СССР мүнөө үйлэдбэрилдэг продукциингаа хүн бүхэндэ хүртэсын талаар, эгээн хүгжэнги капиталистическэ оронуудые, тэрэ тоодо США-е тон богонихон болзор соо хүсэхэ ба ахижа гараха тухайда КПСС-эй XX съездын табиһан зорилгые амжалтатайгаар шиидхэжэ байна.

Москва. Удэшэлэн Улаан Талмай дээрэ. ТАСС-эй фотохроника.

1957 ондо СССР-эй промышленностиин бүтээн гаргаһан бүхы зүйлнүүдые 1913 онойхитой жэшэбэл, 33 дахин нэмэһэн, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэ 74 дахин нэмэһэн байха юм.

Колхозно байгуулалтын илаһанай ашаар хүдөө ажахымнай танихаар бэшэ болоо. Мүнөө бүхы совет таряашад 80 мянга шахуу колхозуудта орожо, хамтаранхай. 8 мянга шахуу машинно-тракторна станцинууд колхозуудые хүдөө ажахын техникээр хангана. 5800 совхоз тогтоогдоод, 55 миллион шахуу гектар таряалангай газар элдүүрилнэ. Колхозууд болон совхозуудай таряалан дээрэ 1 миллион 632 мянган трактор (15 хүсэтэй), таряа хададаг 420 мянган комбайн, ашаанай 660 мянга шахуу автомобиль, хүдөө ажахын хэдэ миллион ондоошье машинанууд хүдэлдэг. СССР-эй тарилгын талмайе 1913 онойхитой жэшэбэл, 75 миллион гектараар нэмэжэ, 193,2 миллион гектар болоһон байна. Энээнэй 36 миллион гектарынь һүүлэй 4 жэлэй туршада, гол түлэб атар тунга ба боро газар хахалжа, элдүүрилэгдээ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд энэ ажахыгаа эрид ехээр хүгжөөхын түлөө, хүн зоноо—эдеэ хоолой зүйлөөр, промышленностьыа—шухала хэрэгтэй түүхэй эдээр бүрин хангахын тула, үйлэдбэрилдэг мяха, һү ба тоһонойнгоо хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ США-е хүсэхын тула эрид шууд добтолго хэжэ оронхой.

СССР-тэ хэгдэһэн соёл культурын революци — социализмын агууехэ туйлалта мүн. Октябриин революциин урда тээ хүн зоной миил 24 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ байһан юм. Үхибүүд болон дунда наһатанай табанай дүрбэн хуби шахуунь эрдэм һураха аргагүй байгаа. Дунда Азиин, Хойто зүгэй, мүн ондоошье заха хизаарнуудай олохон арадууд үргэлжэдөө шахуу үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгша һэн. Үсөөхэн тоото дээдэ ба дунда һургуулинуудта гол түлэб баяд, ноёдой үхибүүд һураха аргатай байдаг бэлэй.

Советскэ Союздамнай бэшэг мэдэхэгүй ябадал Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай урда тээ гол түлэб усадхагдаһан байгаа. Мүнөө 50 миллион үлүүтэй хүн элдэб һургуулинуудта һуража, эрдэм ном шудална. Гансахан дээдэ һургуулинууд, техникумүүдтэ мүнөө 4 миллион үлүүтэй хүн һурадаг. Совет засагай жэлнүүдтэ дээдэ эрдэмтэй 3,8 миллион, дунда эрдэмтэй 6,2 миллион мэргэжэлтэд бэлдэгдээ. Капиталистическэ нэгэшье оронда кадрнуудые иимэ олоор бэлдэһэн ушар хэзээшье байгаагүй, байха арганьгүй.

Советскэ Союзнай эб найрамдал хүсэдэг гүрэн юм. Оршон байгаа үе соогоо эб найрамдалта ленинскэ гадаадын политика, арадуудай хоорондо тэгшэ эрхэ, хани барисаата харилсаа тогтоохо политика, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал хангаха политика сэхэ шууд бэелүүлдэг байгаа, бэелүүлжэ байна.

Арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө, арадуудай амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгые юрэл үгөөрөө бэшэ, үнэнтөөрнь хангахаар уласхоорондын политика тогтоохын түлөө тэмсэе гэжэ саг үргэлжэ уряалдаг Советскэ Союзай мэдүүлгэ бүхы дэлхэй дээрэ ходо дуулдажа байдаг.

Коммунизм байгуулжа байгаа Советскэ Союзай арадууд энэ ехэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябадаг һэн ябахашье байха. Эдэнэр бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулхаар бэлэн байнад.

УРАН ЗОХЁОЛОЙ ХУУДАҺАН

☆ ☆

Дулма ДОНДОКОВА

ХОНИШОНДО

а хүрин шарайшни
арай хагсуу һалхинда
ардуулһанай ашал гү.
шоурма һүрэг хонидоо
алгалһанайш ашал гү.
а хүрин шарайшни
и дотор намдаа,
уун зүрхэм зандаа,
и шадар шамдаа.

аан хүдэр шарайшни
ай аяма халууе
ай дээрээ
уулһанайш ашал гү.
аг түлгэ хурьгадаа
ьбо шоноһоо абаржа,
адуулһанайш ашал гү.
аан шэлдэн шарайшни
өөр дотор намдаа,
ты һанаам замдаа,
а буугаа шамдаа.

рүүн бата шарайшни
иэрүүн хүйтэнэй үлирбэдэ
ихүүлһэнэй ашал гү.
гараа гаргаһан
эдэг ажалайш ашал гү.
үүн бата шарайшни
ьхэлдэм дотор намдаа,

Сээжэ зүрхэм шамдаа,
Шинии шадар замдаа.

***

Хотогор дайды оройлон,
Хонин һүрэгөө хоолойлон
Хоног бүри шогшонош,
Хотор һэтэр дабшанаш.
Бүмбэн сагаан хонидоо
Буүбэйлхэжэ харанаш,
Бүхы дура сэдьхэлээ
Бүри мүһэн үгэнэш.
Ажал дээрээ илгарнаш,
Амгалан байдал бүхэлнэш.

Түг түмэн хонидоо
Түрүүлжэ захалнаш,
Түхэреэн гамбаг хурьгадаар
Түлөө абан маһарнаш.
Хушуу сагаан хонидоо
Хурьгалуулжа захалнаш,
Хуба малаан хурьгадаар
Хуби заяагаа холбонош.

Баатар шинии ажалда
Баясан хүхин шүлэглэжэ,
Баран сэдьхэлээ хандуулнаб.
Баһа минии һаналда
Баахан тогтон анжаржа,
Баталан уншахы һануулнаб.

Хонишоной дуун

ллан хонидоо
олoжуулһанш
ишан алдартай
байһанайш гү.
ан хоолойгоо
ханхинуулһанш
анхан долоотой
байһанайш гү.
ихон хурьгадаа
оложуулһанш
шон солотой
байһанайш гү.

Хонгёохон хоолойгоо
ханхинуулһанш
Хорёодхон наһатай
байһанайш гү.
Гүйсэдхэн хонидоо
оложуулһанш
Гүйдэлхэн эршэтэй
байһанайш гү.
Гүлмэрхэн хоолойгоо
ханхинуулһанш
Гурбанхан арбатай
байһанайш гү.

Ш. БАДЛЫН.

БАТУУДАЙН БАЙШАН

(РАССКАЗ)

коздо оро-
жэлдээ урда-
а танаг таар болошоһон һэеы
Батуудайтанай бодхоод бай-
, ойрошог орожо ерэхэдэ, дээ-
соорхойгоор одо мүшэд
иб гэлдэжэ байдаг һэн.

уудай бага зэргэ дархалдаг
даа «Улаан малшан» колхо-
барилгын бригадада хүдэл-
оһон юм. Ажалһаа ерээд,
эн, сайлаһанай удаа үе мү-
тэниитэр хэбтэхын орондо,
а ханын бревноо хайжа бай-
арагдадаг бэлэй.

өө байшан бариха һанаатай
дыень отолһон аад, асарха
идэжэ, ойдонь орхиһон бай-
. Тэрэнэйнгээ уула ургаад,
кэ туйлдаа хүрэхэдэнь, кол-
хоёр паар сар абажа, нүхэд-
иһалсуулан, модоёо асарһан
олхоздо ороходом бэлэн мо-
байшан бодхоожо үгэнэ ааб-
кэ һанаһаниинь, Батуудайн
барихаһаа байтагай, колхо-
лубтай болоогүй, уужам гэр-
бэдэржэ, суглаа хураалаа
байһан гэхэ.

м нэгэн хойрог хүн шэнгеэр,
ой конторо ходо ошоод лэ:
эгты, үгы һаатнай — хүдэл-
» гэжэ хэрүүл хэлэ татан-
ажалайнгаа забһарта 'бай-
рихаб» гэжэ Батуудай зори-
гаа.

ээшье, хоёр жэл үнгэрөөд
, колхозой центрын дундахи
то уйтахан уляаһан байшан
оо һэн. Тэрэнээ хүсэд ху-
гүй, углуудань ушааг бари-
од, үни бутаруулжа һууха-
оёр хүбүүднай ходол хүйтэ
байгаа гээшэ ха, ханяаха,
аяа болишобол» гэлдэн, Ба-
Димитсуу һамгантаяа «хара
каан, 'боро гэртээ богдо» бо-
ан буп һуужа эхилээ бэлэй.
сагһаа хойшо тэбхэр хорин
жэл үнгэрөө. Тиихэдэ үендөө
байһан Дагбань мүнөө һам-
басагатай болонхой, тракто-
хүдэлнэ, үлгытэй нялха
Жалсаниинь сэрэгэй албан-
бусажа, һаалишан болоод,
ан басагантай гэрлэхэ юм
«Түргөөр гэр 'бүлэ боло»
бүүндээ хэлэхэ гэлсэдэг аад,
риин бууxаһаа урид шэнэ
баряагүй байһандаа марга-
Батуудай Димитсуу хоёр
иргүй байдаг һэн.

хүбүүнэйнгээ гэрлэхэ үеэр
дэрһэн ябуул дархашуулда
үдэртөө абаһан мүнгэнһөө
адхуулжа, уляаһан гэртээ
ын залгалаа барюулжа, бу-
эхэһэн байгаа ха. Тэрэнээ
нүгөөдэ таладань залгуул-
хэсэ болинхой, тээлмэрдээд

хэ, унтаха, айлшанай буу-
маруулха таһалгануудтай
хэрэгтэй болошоо. Диван,
шифоньер мэтээ табихашье
эрээр юу хэхэ гээшэб даа.

Уляаһан гэрни урдань хада гооронсо гэхээр байгаа гээшэ ха даа. Онгоошхонь онигор, угайдхадаа уляаһан аад, углууһаа үмхиржэ дууһахань. Юрэдөөл «мүрынь ганса... байшан шэнгил байшан бариха байна» гэжэ бодоод, колхозһоо туһаламжа эрихээ контородо орон гэһээнь, Дэлэг түрүүлэгшэ Дэрдэб хоёр галтай сусалаар шэдэлдэжэ 'байһан мэтээр ганиралдан:

— Гэрэйшни модо шэрүүлхэб гэһээр хоёр жэл болоош! Хүлеэхысэ хүлеэгээб, хүрөө!

— Малайнгаа байра барижа дүүргэе гэнэлби! Байрын гэрнүүдые барихабди гэнэлби!

— Шанаргүйгөөр хото хорёо, малай 'байра барюулнаш! Тээ тэрэ хярын саанахи «Ошон» колхоздо ошоод хара. Хүниишье, малыншье хүсэд һайн байратай. Шамһаал боложо, хэдэн бүлэ айл муу гэртэй байһаар!— гэжэ Дэрдэб дэбхэрэн алдажа байгаад, Дэлэг түрүүлэгшээ зэмэлнэ.

Хансыдаа хара бүд дугты угланхай Дугар тоосоошон хажуу тээһээнь оролсобо:

— Ябуул дархашуулые яатараа һайхашаадаг гээшэбта! Тэдэнэй хэһэн барилгань хоёр-гурбан жэл болоод лэ һандардаг, колхозой хэдэн зуугаад мянган түхэриг һалана бэшэ аал? Хоёр шэхэнэйтнай холохо болотор хэлэжэ эсэшоогшэб,— гээд, дураа гутаһан Дугар шоотоёо шанга-шангаар «тагняс» байса татана...

«Юрэдөөл бэрхэтэй хэрэг байна даа. Өөрөөл туршаад үзэхэ болоо хаб» гэжэ һанаад, гансашье үгэ дуугарангүй, Батуудай тэндэһээ гаража, гэр тээшээ гэшхэлээ һэн...

«Амандаа уһа балгаа гүш?» гэжэ Димитсуу хүгшэнэйнгөө хэлэхэдэшье хэрэгсээнгүй, дэгэлээ үлгэжэ, хүнжэлдөө ороод, буруу бухашаба. Тингэжэ хэбтэхэ зуураа, бодоно: «гурбан бүлын 'багтахаар байшангые «Ошон» колхозой Жамбатан баряа, тиимыел баряад туршаха болоо ха. Проектыень ошожо асарха байна» гэжэ шиидээд, унташоо һэн.

Үглөөдэрынь хүбүүдээ ерүүлэнхэй, Жалсанаа зонхилжо байгаад, проект уншуулан:

—Гурбан жэл соо бүтээхэбди. Сүлөөтэй сагтаа архи уужа, айлаар зайжа ябахагүйт,—тээд Батуудай шангарба.

— Би гэртэйб. Жалсанда хожом барихада яаха юм,—гэжэ Дагба дуугаран гээд, эсэгэдээ зэмэлүүлхэдээ, зэтэрээ шэмхэлэн зогсоо һэн.

Тэрэ хөөрэлдөөнһөө хойшо хоёр һара үнгэрбэ. Ажалай забһар, забда оложо, хоёр хүбүүдтээ Батуудай хүбшэ гараад, бүдүүн гэгшын нарһан бревноонуудые отолжо, тэндэһээнь таллуулаа һэн. Түрэл түтимөө, нүхэд зоноо суглуулан, түрүүлэгшэ Дэлэгые гуйжа, автомашина абаад, уһа шабарай унахаһаа урда модоёо хуу шэрээ бэлэй.

Арадай дуунууд

Аралтай Ярууным холошоонгүй,
Арадагхан бороёо табижа байгыш.
Айдархан наһыем гүлмэршөөнгүй,
Абахаяа баталаад ябажа байгыш.
Холбоохон Ярууным холошоонгүй,
Хотогорхон бороёо табижа байгыш.
Хорёодхон наһыем гүлмэршөөнгүй,
Ханилхаяа баталаад ябажа байгыш.

* * *

Заадан, заадан хатаранхай
Замбагаата тамгатай бууралхан.

Захюулан захюулан ханиланхай
Зангаар зохидхон нүхэр лэ.
Шэлэгээн, шэлэгээн хатаранхай
Сэсэгхэн тамгатай бууралхан.

Шэнэлэн, шэнэлэн захюуланхай
Сэдьхэлээр зохидхон нүхэр лэ.

* * *

Жолоо дарамал морин аад,
Жороолон таталхаа яагаа һэмши?
Зулгы илдам налархай аад,
Зундаа хэлэхээ яагаа һэмши?
Эмээл дарамал морин аад,
Эршэлэн табилхаа яагаа һэмши?
Иимэл намдаа илдамхан аад,
Эртэнһээ хэлэхээ яагаа һэмши?
Хатар дарамал морин аад,
Хайбалзан хатархаа яагаа һэмши?
Харахадал намдаа илдамхан аад,
Хабартаа хэлэхээ яагаа һэмши?

Б. Ябжанов бэшэжэ абаба.

Агын дуунууд

Агынгаа уужам талада
Ардагхан мориёо гамнаарай.
Айдархан нүхэдэйнгөө дунда
Алдартай солотой ябаарай,
Хабтагай уужам талада
Хатарша мориёо гамнаарай.
Холынгоо нүхэдэй дунда
Хүндэтэй солотой ябаарай.

***

Утахан сагаан Урда Агам
Уняар манаяа татана.
Ушарһан ганса нүхэрни
Улаанхан зүрхым баясуулна.
Хабтагай сагаан Урда Агам
Халюун манаяа татана.
Ханилһан ганса нүхэрни
Харахан зүрхым баясуулна.

Д. Жапхандаев бэшэжэ абаба.

Барас ХАЛЗАНОВ

Ярууны һүни...

Хабарай һүниин тунгалаг агаарта сэнгэхээ,
Хабтагай Маарагтын үргэн талада гарааб...
..:Арюухан тэнгэриин энгэртэ нялалдан нэнгэхээ
Аалихан, аалихан абирна өөдөө һара...
Холоһоо зэдэлнэ залуушуулай хонгёо дуун,
Хүнхинэхэ трактор хүтэлэй добын саанаһаа.
Зуһаланда үүрһэнэ тобир тарган адуун,
Зурына, гэзэгэдэл, Эгэтэ горхон шааяһаар.
Хоншуухан торгон дэльбэнүүдээ хумисгаан,
Хүл дором амилна сэсэгүүд һэмээхэн.
Хангал үнэртэнь дуралшаһан янзатай
Халта дэльбыень үндөөд гарана һэбшээхэн.
Арадам Үдэ... Салгидан наадана долгитон,
Алтаран һаргана, һара үргэн нюруудань.
...Үглөөнэй нарые хүлеэн, хүлеэн дуурана,
Үнэтэ баялигаа хормойлжо һууһан Шулуута!...

Шэнэ жэлдэ бэлэдхэл... И. Денисовэй фотоэтюд.

Хараха бүриш—Батуудай ханын бревноо хайжал, хайжал байха, теэд бэлэн болоһон модон огто олошороогүй байба.

Димитсуунь үүдээрээ шагаагаад:

—Хүбүүдшни барина аабза. Шадалшни һалаа гээшэл,—гээд хашхаржа хашараадаг һэн ха. Хүбүүниинь эсэгынгээ иигэжэ байхые харахадаа, арбаад гаран үдэр арайхан хайһан зургаа-долоон бревнооень холбожо, байшангай һуури табиһан юм. Батуудай һанаагаа амарангүй үдэшэ, үглөө модоёо «тон-тон» тоншоод һалабагүй.

Нэгэтэ үглөөгүүр Жалсанайнь үүри Шагжа комсорг мори барихаяа ошожо ябатараа, үбгэнэй хажууда ерээд:

—Батуудай баабай, яатараа ярана гээшэбта?—гэжэ асууба.

—Томо гэгшын байшан баряагүйдөө һанаагаа амархагүйб, — гэжэ сухал дундаа ама гараһан байгаа.

Шагжа олон үгэ дуугарангүй, саашаа ябашоо. Хэдэхэн хоног үнгэрһэнэй һүүлээр мүнөөхи Шагжа түрүүтэй зуугаад шахуу хүбүүд бултадаа һүхэ мадагаа баринхай, Батуудайн газаа ерээд, заримань ханын модо хайжа, заримань хүбхэндэжэ, нүгөөдүүлынь хана табижа байтарынь, Батуудай үбгэн гэрһээ гараба. Тэдэнэй дунда өөрынь хоёр хүбүүдшье бии. Хүрэ хүрэһөөр хүбүүдээ зэмэлжэ оробо.

—Нүхэднай ерэхэ юм гэжэ хэлэхээ яагаабта! Сай шанаад, эдеэ, унда бэлдээд байха бэлэйлди!..

Хадын саагуур наранай хоргодохо багта байшангайнь торхо бодонтобо. Бүри харанхы болоһон хойно, маатинса табилгын үедэ Батуудай хоёр хундага уужархёод (урда тээнь архи амандаашье хэдэггүй хүн байгаа), хүл муутай хүгшэнөө хатарая гээд, гарһаань татажа, хүн зониие энеэлгэбэ.

Барилгын түлэг дундаа түүржэ байхада, Дэлэг түрүүлэгшэ холохонһоо хорёогой забһараар удаахан хараад, саашаа ябашоо һэн. Үглөөдэрынь яаха аргагүй яаралтайгаар правлениин суглаа зарлажа, колхоздо гэр байрануудые бариха тусхай бригада эмхидхэхэ эрилтэ табяа бэлэй.

Мүнөө «Улаан малшан» колхозой центртэхи шэнэ гэрнүүдэй үргэн һаруул сонхонууд наранай туяа буляалдан наадажа, ялаганалдажа байдаг.

Тэдэнэй дунда Батуудайн байшан-бултанһаань томо, һүртэй.

☆

А. БАДАЕВ

Шэнэ жэлэй хүсэл

Аргаахан дүтэлнэ табин наймадахи Шэнэ жэл.
Алта мүнгөөр ёлко яларжа һуунал даа.
Часай стрелкэнүүд арбан хоёр дээр ниилэжэ,
Ханын календарьһаа һүүлшын хуудаһан хуулагдаа.
Хуушанаа үдэшэжэ, мэндэшэлнэбди Шэнэ жэлээ,
Хөөһэтэһэн хундагануудаа ханхинаса мүргэлдүүлэн.
Хамтадаа мүнөөдэр һайндэрэй столдо зэргэлээд,
Хүхюун баяртайбди, духаряагай дуугаа зэдэлүүлэн.
Гэдэргээ эрьежэ хуушарһан жэлээ харахадаа,
Гүнзэгы омогорхолоор халина сэдьхэл зүрхэмнай.
Хэһэн юумэмнай ехэшье, дорюуншье байна даа,
Хэгдээгүй хэрэгүүд ээлжээгээ хүлеэнэ урдамнай.
Дэмы һайрхадаггүйбди, хүсэһэндөөл хүрэдэгнай
мэдээжэ.
Дабхинал оромнай Ленинэй замаар коммунизмдаа.
Дүшэн жэлдэ туйлаһан амжалтануудаймнай
дээжэ—
Дабхинал одонууд дэлхэйе тойрон замбуулиндаа.
Табан хушуун Спасска башниһаа яларна,
Түбиие гэрэлтүүлнэ, дарлагша мүлжэгшэдые
шэшэрүүлэн.
Элшэтэ туяан доронь дэлхэйн арадууд хамтарна.
Эб найрамдалай нангин тугуудые хиисхүүлэн.
Амар мэндэ, табин наймадахи Шэнэ жэл,
Асархашни болтогой үшөө ехэ илалтануудые.
Материгуудай хоорондо үхэлэй һомонуудые бэшэ,
Марсда газарһаа ниидүүлыш огторгойн
корабльнууды.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

Юһэн мүрэй юрөөл шүлэг

Юунэйхи гэжэ иимэ билтарма духаряагаа ши
Юбкэ дээрээ сэлсэргэн байжа, дүүхэймни,
залабаш?
Юунэй түлөө уухамниб? Шэнэ жэл хүлеэхээ
яагаабши?..
— «Юһэн эрдэниин юрөөл бэшэхыш хүсэнэм»,—
гэбэш.
... Юһэн эрдэнеэр буйлуулһан шэдитэ нангин
бэхээр
Юртэмсын бүһэн дээгүүр үльгэр зурааша Одые,
Юрынгөө гуурһа тодон, Саян дээрэһээ түүрээнэм;
Юрэбусын Одые хэһэн совет уладые,
Юһэн мүрэй шүлэг мүшэнһөө һабагшалан,
юрөөнэм!

Ц. ДОНДОКОВА

Пальма тухай баллада

Дулаан оронһоо
пальмын сагдуул асарагдаад,
Дуутай шуутайгаар
Сибирьтэмнай ургахал даа.
Зунай сагта
бороо хураһаа арсангүй,
Зугаагаа дэлгэн,
Саян уулатай ярилдахал даа.
Намар боложо,
набшаһаа модод гүбихэ,
Ногоон зандаа
үнөөхи пальмамнай үлүүжэн,
Сонходомнай
угалза зуран
үбэл ерэхэ,
Саһаар шэдэлэн,
шуурган хаа-яа зүүлэхэ.
Хүйтэндэ дадаагүй
хөөрхы пальма даараад,
Хумиха аа гү
далбагар һайхан набшаһаа.
Хара ногоон хуша
тэрэниие хараһаар,
Хара буугаад,
хүрэжэ ерэхэ бэзэ наашаа.
Томохон хушын нэмэридэ
пальмын сагдуул
Торнин,
бэежэн,
шуургантай тэмсэн илаха.
Боосолдохоб хэнтэйш,
болохогүй гэнэб алдуу:
Еурядтамнай
пальма нютагжахал байха!

Г. ЧИМИТОВ

ГУРБАН ШҮЛЭГ

1. Иимэ ябаһайб...

Хүдөө нютагайм үбгэд хүгшэд,
Хүндэтэ түрэлхидни—ехэ наһатан
Хүрэ-хүрэһөөр намда хандаад:
—Хүбүүн, хүбүүн гэдэг зантай.
Ажабайдалай дүй ехэтэй,
Ажалша, бэрхэ, олондоо хүндэтэй
Аха эгэшым үетэн нүхэд:
—Дүү, дүүтэн гэжэ нэрлэдэг.
Улаан бургааһандал түргэн
ургадаг,
Урагшаа—эрдэм тээшэ тэгүүлдэг
Артель нютагайм олон дүүнэр:
— Аха, ахай гэдэг юумэл.
Ольһотой һонин наадандаа
һамаараад,
Олоороо шууялдан хүхиһэн
үхибүүд
Забһартань гэнтэ намайе обёороод:
—Заахан үхибүүдэй аба гэдэг:

*

Айл нютагайнгаа занһаа гарангүй,
Арад зонойнгоо урма хухалангүй,
Аба эжынгээ нэрые нэрлүүлхэ
Ашата хүбүүниинь хододоо
ябаһайб:
Аха эгэшынгээ, ахамад нүхэдэйнгөө
Хэлэһэн үгые хэрэгтэйдэ тоожо,
Дүмэһэн хайралһынь хододоо
һанажа,
Дүү мэтэ наһаараа ябаһайб.
Ургажа ябаһан олон дүүтэндээ
Ушар ёһынь ойлгуулан хэлэжэ,
Арюухан хэрэг руу арадаа
дахуулжа,
Аха мэтэ хододоо ябаһайб.
Ажабайдалдаа үнэн зам оложо,
Айлайл зэргэ айл боложо,
Боргожон байһан үхибүүдэйнгээ
Бодото эсэгэ гэгдэжэ ябаһайб.

2. Эхэдээ

Уршалаатай сохо, сайраһан һаншаг,
Урихан, эмээхэй нюдэнтнай
һанагдаад,
Хаанаш ябахадам: үдэршьег,
һүнишьег
Халуун зүрхэндэм тоншье дүтэл
даа.
Урагшаа сонхотой соморхон гэр
Угтадаг һэн намайе һургуулиһаа
ерэхэдэм.
Шэрэтэй пол... һаруул,,, сэбэр,,,—
Танайл гарай хүсэн лэ, мэдэнэм.
Хурьган дотортой дулаан дэгэл,
Ураар оёһон оймһон, бээлэй...—
Мээхэй танайнгаа анхарал хэшээл
Мэдэрнэб мүнөөш бэе дээрээ,
Наһамни аладлаал гурбадахи
арбаяа,
Намайгаа теэд заал гэжэ
һанадагта.
—Газетэ, ном ехээр шагаанаш даа,
Гамна нюдөө, хүбүүн!—гээд
захидагта.
Омогорхоноб танаарал, далатай
эхэмни,
Олондоо хүндэтэй, яряатай,
зугаатайт.
Харин миниингээ тэды хүрэтэрни
Хамта намтайгаа ябалсадаг һайт!
Ашата эжымни, ехэл һайнта даа!
Альган дээрээ намайе үргөөт,
Аяар Түгнэһөө Москва хүргөөт,
Ашыетнай харюулхаб наһан
заяандаа.

3. Хюруу

Үглөөгүүр һэрижэ газаа гарахадам,
Үргэн дайдаяа шэртэн харахадам,
Мүнгэлиг хюрууда хушагдан
байба.
Нюдэнэй хараа соо нэмжыжэ
сайба.
Иигэжэ байгаалиин намар эхилээ,
Эртын саһан орохо дүтэлөө...
Хэдыш сагаан һаа, саһан хайлахал.
Хабартаа газар ногоогоор
хубсалхал.
Гартахи гэрэлдээ өөрыгөө
харахадаа,
Гайхажа абабаб... Энэм иихэдээ
Наһанайм намар ерэбэл аажамаар
һаншагһаам эхилжэ хюруу
унагааһаар.
Удахагүй үһэмни сайхань ойртоо,
Урин хабарые хүлеэжэ шортоо.
Үлгэн дайдын саһан хайлаха,
Үһэмни сагаан зандаал байха.
...Арад зондоо ашагтай, хүндэтэй
Ажал хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй.
Сээжэдэш тиихэдэ сэсэг задархал,
Сайраһан үһышни хододоо
халхалхал.

ЕХЭ ҮДЭРЭЙ УРДА ТЭЭ

Үглөө бүри садтаа суглараад үхибүүдэй хөөрэлдэхэ юумэнь ёлко тухай ярьяан болонхой.

—Минии мама ёлкын гоёолто олые, бүри олые абаа,—гээд нэгэнэйнгээ хэлэхэдэ:

—Минии мама тэрээнһээшни гоёнуудые абаал,—гээд нүгөөдэнь һайрхаха.

Нигэһээр байтарнь садай ехэ зал соо хүгжэмэй занятии эхилжэ, Антонина Титовна Яковлева пианино дээрэ наадаад захална. Шэнэ жэлэй ёлкынь түсэб ехэ. Эгээн багашуулай ёлко эмхидхэхэ түсэбынь ондоо, «ехэшүүлэйхи» баһа тусгаар юм. Энэ үдэр багашуулынь бэлдэжэ эхилэнхэй. Эдэнэр ёлко тойроод хатарха, дуулахаяа бэлдэжэ байна. Садай хүмүүжүүлэгшэд «ехэшүүлэйнгээ»—хойто жэлдэ һургуулида ороходо хүүгэдэй бэлдэһэн номернуудые хүндэ харуулха дуратай байдаг. Теэд, багашуулынншье гар гараа барисалдан, шэнгэн хоолойгоороо шэнхинэсэ дуулаад ябахадаа баһал һонин бшуу.

Багашуулай һүүлээр «ехэшүүл» ерэхэдээ, нээрээшье томошог болоно ябаһан зон байба. Хойно хойноһоо дахасалдан, хүгжэм доро алхалалдажа һуранхай. Ёлко эмхидхэхэ түсэбэй ёһоор эдэнэр бэлэдхэлээ эхилнэ.

—Ёлкоёо бултынь өөһэдөө гоёон шэмээгээлди,—гээд эдэнэр дүхэриг тойрожо ябахадаа хөөрэнэ. Үнэхөөрөөшье олон гоёолто, шэмэглэл өөһэдөө хэһэн, бэлдэһэн байна. Һаяын үдэрнүүдтэ эдэнэй гэртэ ороһон хүн ехэ һайндэртэ бэлдэжэ байһанай тэмдэг түбхын түрүүн хараха байха. Шэнэ жэл гээшэмнай үхибүүдэй айхабтар ехэ һайндэр ха юм. Ёлкын галнуудай яларһан тухай, тэрэнниие тойроод наадаһан тухайдаа үхибүүд бүхэли жэл соо, һана һанан хөөрэлдэдэг бшуу. Ёлко тухай, «Хүйтэнһөө би айнагүйб», «Каток дээрэ» гэхэ мэтын шүлэгүүдые торьдиһогүйгөөр хэлэдэг болоно мэргэжэнхэй байдаг. Эдэнэрэй бэлдэһэн хатар наадануудые харахадаа баясамаар. «Снежинка» гэжэ хатар гү, али түлсэ тайраад, хахалжа байһан тухай хатар, мүн бусадшье нааданиинь ехэ зохидхонууд.

Үхибүүдые ажалда дүйтэй болгохо гэжэ багаһаань хойшо хүмүүжүүлдэгынь ехэ һайн. Энэнь ёлко үнгэргэхэ түсэбтэ оронхой. Бишыхан үхибүүдэй саарһан хюрөөнүүдые бариад, түлеэ хюрөөдэжэ, хахалжа байһан хатарые хаража ханашагүй. Энэнь яб байса һайнаар бэлдэгдэнхэй, үхибүүдэй хүгжэм дахажа хатардаг болоһыень тусгаар тэмдэглэхээр.

Юрэпхы дээрэнь абажа хэлэбэл, хүүгэдэй нэгэдэхи садай ёлкодо бэлдэһэн түсэб (монтаж) үхибүүдые хүхеэхээр, зугаалуулхаар, баярлуулхаар—һайнаар, һониноор зохёогдонхой. Нүгөө талаһаа энэнэй хүмүүжүүлхы ямар ехэ удхашанартай

байһаниинь элитэ. Садые даагша Нина Васильевна Синякина, республика дотороо суутай эрхим хүмүүжүүлэгшэ Валентина Михайловна Ремизова, Елена Алексеевна Хлызова гэгшэд энээндэ ехэ үүргэтэй.

Шэнэ жэлэй ёлкодо бэлэдхэл хэхэ үедөөшье, юрын үдэрнүүдтэшье эндэхи үхибүүдэй журамтай, гуримтай байдагые тусгаар тэмдэглэмээр. Үхибүүдэй коллективэй журам гээшэ айхабтар ехэ ажалай, оролдолгын хүсөөр түйлагдадаг ха юм. Хүүгэдэй садууд үхибүүдые һургуулида бэлдэхэ зорилготой байһаниинь элитэ. Тиимэһээ, хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулха ушартай болоно. Жэшээнь, бэе бэсынгээ үгэ дууладаг байхаар үхибүүдые һургахын тулада ехэ оролдолго гаргаха шухала болодог. Үхибүүдэй гарнуудые нугархай болгожо, бэшэлгэдэ һургаха гэхэ мэтээр бэлдэдэг. Үхибүүдые багаһаань ажалда дүйтэйгөөр хүмүүжүүлхын тулада юумэ пяахэ, шаблраар юумэ хэхэ, ухаалан зохёохо мэтын ажал хүүлдэг байна.

Хүүгэдэй нэгэдэхи сад город дотороо эрхим гэжэ магтуулдаг. Энэнь тон зүб. Энэ садайхид оролдосотой ажалаараа хүүгэдэй эб эетэй бүлэ байгуулжа шадаа. Үхибүүдынь бултадаа гуримтай, журамтай, эбтэй эетэй. Мүн эндэ ажалладаг хүдэлмэрилэгшэд бултадаан үхибүүдтээ һанаагаа зободог, оролдодог, эмхитэйгээр ажалладаг юм.

Валентина Михайловна Ремизова —эрхим хүмүүжүүлэгшэ гэлсүүлдэг. Үхибүүдые хүмүүжүүлжэ дүршэлтэй болоһон тулада, Валентина Михайловна тэрээн тухайгаа элидхэл хэдэг юм. Садайнгаа залуу хүмүүжүүлэгшэдтэ ехэ туһа хүргэдэг.

—Манай садай хүдэлмэрилэгшэд бэе бэсынгээ ажалда туһалдаг, ехэ эбтэй уладууд юм,—гээд, садые даагша Нина Васильевна хөөрэнэ. «Энэ—минии ажал бэшэ» гээд байха ушар манай садта тохёолдодоггүй, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хүсэ, шадабараа бэран зорюулдаг юм. Садта үни заяанай хүдэлдэг М. Трифонова (тётя Мотя гэжэ садтаа алдаршанхай) үхибүүдтэ тусгаар дуратай хүн. Тиимэ хадань, үхибүүдшье аргагүй дуратай. Хүмүүжүүлэгшэдһээ эхилээд, садай бүхы хүдэлмэришэд хүрэтэрөө булта иимэ байхадаа, мүнөө бишыхануудшье һаа, ерээдүйн ехэ мэргэжэлтэдые һайнаар, Эхэ ороноо хизааргүй дуратайгаар хүмүүжүүлжэ байна ха юм.

Мүнөө эндэхи үхибүүд Шэнэ жэлэй ёлкодо бэлэдхэл яаралтай түргэнөөр ябуулжа байна. Бэлэдхэлыншье гол түлэб дүүрээ. Бага зэргын лэ юумэн үлэһэн байха. Гоёл байха даа, энэ садай ёлко! Хашаа соонь ёлкын городок бодохо, садай байшангай ехэ зал соо гоё һайхан ёлкын галнууд носохо!

Д. Гармаева.

Дээрэхи зураг дээрэ Валентина Михайловна Ремизова ёлкын гоёолто үхибүүдтэ хүүлжэ байна. Хоёрдохи, гурбадахи зурагууд дээрэ ёлкын дэргэдэхи хатар бэлдэжэ байна.

А. Сельверовэй фото.

ЭНЭЭНИИЕ МЭДЭНЭ ГҮТ?

★ Бамбук (хулһан) дэлхэй дээрэхи ургасануудһаа эгээн түргэнөөр ургадагынь юм. Сүүдхэдээ 50—60 сантиметр хүрэтэр ургадаг. Харин кактус гэжэ ургамал жэл соо оройдоол 1—2 сантиметр ургадаг байна.

***

★ Колибри гэдэг шубуун дэлхэй дээрэхи бүхы шубуудһаа тон багань, оройдоо 1,6—1,8 грамм шэгнүүртэй. Дэлхэйн шубуудай эгээ томонь страус юм. Тэрэнэй шэгнүүрынь 90 килограмм тухай болодог.

***

★ Борьболоогой бэеын халууниинь 43—45 градус тухай байдаг, зүрхэниинь минута соо 750 сохидог.

***

★ Эвкалипта гэжэ бэеэ хүсэһэн ургамал жэл соогоо 14 мянган хүнэг уһа уурал болгон дэгдээдэг.

***

★ Амазон Лотосой сэсэгүүд оройдоо 30 минутын туршада сэсэглэнэ бшуу. Тиихэдэ халуун ороной архидей гэжэ ургаса 80 үдэрэй туршада сэсэглэн байдаг юм.

(**«Молодой колхозник»** журналай 9-дэхи номерһоо абтаба).

Үшөөл дутагдалтайгаар хүдэлмэрилнэбди

Байрын гэр бүри олоор бариха тушаа харюусалгатай зорилго совет хүнүүдэй урда табигдаа. Тиимэһээ бидэнэр, модо бэлэдхэлэй промышленностиин хүдэлмэришэд тэрэ зорилгые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсаха байнабди.

Манай Шулуутайн леспромхозой модошод жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь һара урид дүүргэжэ, даалгабариһаа гадуур 40 гара мянган кубометр модо арадайнгаа ажахын хэрэгсэлдэ үгэхын түлөө тэмсэжэ байна. Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө хүн бүхэн оролдоно. Тэрэ тоодо мүн бишье оролдолго гаргажа, үдэр соо 49 кубометр модо таллуулха нормоёо үлүүлэн дүүргэжэ байнаб.

Манай леспромхоз хүсэтэ техникээр яһала хангагдаһан ехэ предприятинуудай нэгэн болоно. Тиимэһээ саашадаа оронойнгоо барилганuудта модо бүри ехээр үгэдэг болохо гэжэ һанадагби. Гэхэтэй хамта, үйлэдбэридэ байһан арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэдэггүй байна. Жэшээнь, модо бэлэдхэлэй пунктын тракторнуудые гаражаар хангажа болохо байгаа. Үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриин муугаар үнгэргэгдэһэн дээрэһээ, тракторнууднай газаа хонуулагдана. Тиимэһээ үглөөгүүр хүйтэн тракторнуудые халаажа, ажалдаа гаратар ехэ сагаа гээхэ ушар гарана. Энэ мэтын элдэб дутагдалнууд дээрэһээ манай пунктынхид дамжуулгынгаа Улаан тугые кокэтынхидтэ алдаха баатай болоо.

К. Ястребов, Тамахтайн пунктын тракторист.

Залуушуулай гүүртэ

Коммунист Чимит Рандаловай үүсхэлээр, Яруунын аймагай «Победа» колхоздо залуушуулай гүүртэ эмхидхэгдэжэ байна. Энэ гүүртын ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд баргсаан механизацилагдаха юм. Тэндэ баригдаһан малай типовой байрада дүүжэн харгы тодхогдонхой. Энэ гүүртэдэ хүдэлмэрилхөөр 10-дахи класс дүүргэһэн басагад Н. Митыпова, Д-Д. Доржиева, Д-Ж. Митыпова, Я. Базарова болон бусад залуушуул правленидэ мэдүүлгэ барибад.

Ц. Дымчиков.

МТС-эй түрүү слесарь

Цыренжап Цыренжапович Юмов Үшөөтын МТС-тэ 1938 ондо трактористаар ажаллажа эхилээ һэн. Һүлээрнь комбайнераар, тракторна бригадын бригадираар олон жэл соо ажаллаа. Тиигээд 1948 онһоо хойшо МТС-тэ слесареэр хүдэлнэ.

Хорёод жэлэй туршада нүхэр Юмов хүдөө ажахын хүдэлмэриие механизацилха хэрэгтэ нилээд оролдолго гаргажа, өөртөө даал[...] даһан ажалые һайн шанартай[...] дүүргэнэ.

Мүнөө трактор болон хүдөө[...] хын машинануудые заһаба[...] зуураа, үдэр бүриингөө дааба[...] 150 процент дүүргэжэ байдаг.

Н. Цыбен[...]

ШАРА ШУБУУН

(Туһатай шубууд тухай тэмдэглэл)

Шара шубуун томо бэетэй мяхаша шубуун юм. Иимэ шубууд манай республикын аймаг бүхэндэ байрладаг.

Энэ шубуун ехэнхидээ тала газарта, ойн соорхойдо, заримдаа тайга соо байрладаг. Шара шубуун хадаа томо шулуутай хабсагайн забһарта, тэгшэ газарта апрелиин эхеэр уурхайгаа түхеэрдэг юм. Яһа, нооһоор түхеэрһэн томо уурхай соогоо тахяагай үндэгэнһөө томохон хоёрхон үндэгэ гаргадаг. Шара шубуунай дальбараанууд июль һарада, ниидэжэ эхилнэ.

Шара шубуунай юу эдижэ, ажаамидардагые мэдэхэгүй хүнүүд тэрэниие хюдахые оролдодог. Тэрэ тон буруу. Хүдөө ажахыда, таряа талханда ехэ хоро хүргэдэг хулганаа, хархануудые эдидэг эдэ шубууд арадай ажахыда ехээр туһална. Шара шубуун бариһан хулганаа, хархануудаа яһа, нооһотойнь залгижархидаг юм. Эдиһэн юумэеэ хото соогоо болбосоруулһанайнгаа у[...] үлэгдэлыень гул[...]жа гэдэргэнь гарга[...] жархидаг. Энэ шу[...]буун дальбараануу[...]даа хулгана мэ[...] жэжэ амитадай[...] хаар тэжээдэг.

Хүдөө ажах[...] хоротодые хюда[...] энэ шубууе ала[...] буудажа болохо[...]

И. Ко[...]

Тонуулшан баригдаба

Милицидэ туһалха бригадын бүлэг гэшүүд һүни орой патруль хэжэ ябаба. Һүниин 2 час... Унташаһан городой үйлсэнүүд хон-жэн. Патрульда ябагшад уулзуур тойроод, Сталинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ гарабад. Тиигэхэдэнь тэдэнэй урдаһаа юумэ үргэлһэн хоёр хүн ерэжэ ябаба ха. Зоригтой хүбүүд тэдэниие зогсоогоод, барижа ябаһан юумыень шалгахадань, эндэ тэндээ шуһан болоһон пальто, костюм, шляпа, гутал гэхэ мэтэ зүйлнүүд байба ха.

«Зай, эдээндэ тонуулһан хүниие олохо» гэһэн бодол тэдэнэй з[...] нэгэн доро түрэбэ. Тиин [...] сөөр дээшээ үгсүүр өөдэ[...] ража ябатар тээ сааманъ, Ц[...] ральна поликлиникын урда тээ[...] гэ хүн дотор хубсаһаараа хэб[...] гэхэ. Тэрэ хүн шангаар сохюул[...] даа мэдээгээ алдашаһан байгаа[...]

Балшыса баригдаһан тонуул[...] Грязнов Уваров хоёр гэмтэ ябаа[...] хэһэнээ милицидэ мэдэрхэ ба[...] болоо һэн.

Игэжэ милициин туһалагш[...] ашаар тонуулшад баригдаһан ха юм.

С. Балдуев.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Каирта болож байгаа һаналаа нэгэдэлгын конференци[...]

КАИР, декабриин 27. (ТАСС). Ази, Африкын оронуудай һаналаа нэгэдэлгын конференци Каирта хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байна. Декабриин 26-да болоһон пленарна заседани дээрэ Индиин делегациин гэшүүн д-р Анап Сингх гэгшэ мүнөө үеын уласхоорондын байдал тухай элидхэл хээ.

Бидэнэр баян ехэ түүхэтэй, эртэ урда сагай орон болохо Египедтэ мүнөө суглараабди. Бидэнэр эндэ нюур шарайгаараа илгаржа суглараа бэшэ, харин хүн түрэлтэнэй ехэ бүлын таһаршагүй хубинь байһан дээрэһээ эндэ уулзабабди.

Бидэнэр, Ази, Африкын арадууд, ядерна буу зэбсэгэй жэгшүүритэ муухай аюулһаа боложо, ехээр һанаагаа зобонобди. Манай япон ахадүүнэр дээрэ иимэ буу зэбсэг эгээл түрүүн хаягдаһан байна гээшэ. Азиин арадууд ядерна радиоактивностяар эгээл түрүүлэн хоролуулагдаһан байна. Һаяхан Англи энэ буу зэбсэгые тэһэлэн туршажа, манай ажаһуудаг нютагуудтахи газар уһые дахин бузарлаа. Тиимэһээ Ази, Африкын арадууд агууехэ гүрэнүүдэй һэшхэлдэ хандан, бэе бэетээ хэлсэжэ энэ асуудалые һайн тээшэнь шиидхэхыень уряалха ёһотой.

Ядерна туршалгануудые дары болюулха тухай уряалан, США-гэй президент Дуайт Эйзенхауэртэ, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинда Индиин премьер-министр Джавахарлал Неругэй һаяхан хэһэн хандалгые бидэнэр һайшаанабди.

Мүн НАТО-гэй Соведэй һаяхан болоһон сесси дээрэ НАТО-до хабаатай оронуудта ракетнэ базануудые байгуулха тухай шиидхэбэриин абтаһандань ехээр һанаата боложо байһан тухайгаа д-р Сингх хэлэбэ.

Гадаадын Гүрэнүүдтэй хамта ороһон сэрэгэй бүлэглэлнүүдһээ ба союзуудһаа гарахыень Ази, Африкын бүхы оронуудые Сингх уряалаа. Ази, Африкын газар дээрэһээ гадаадын бүхы сэрэг гаргагдаха, гадаадын базанууд усадхагдаха гэһэн эрилтэ суглараагшадай зүгһөө тэрэ табиба.

Бидэнэр, Ази, Африкын зон, эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай, арадуудай тэгшэ эрхэтэй болохын түлөө тэмсэнэбди. Арсалдаата бүхы асуудалнууд эбэй ёһоор шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди. Мүн үндэһэ яһатанай хоорондо илгаа, газаашалга гаргагдаха ёһогүй гэжэ тоолонобди. Бандунгска конференцидэ абтаһан 10 гол ёһые бидэнэр дэмжэнэбди. Дайн байлдаае, хүсэрхэлгые бидэнэр үзэн ядадагбди. Бүхы дэлхэй дээрэ энхэ тайбан байдал тогтоохо хэрэгтэ хүсэ шадалаа бидэнэр зорюулнабди. Юундэб гэхэдэ, манай арадууд өөһэдынгөө уг шэнжээр амгалан арал байхаһаа гадна, эб найрамдалай тогтоогүйдэ манай олон миллион арадуудай ажабайдалые һайжаруулжа б[...] хогүй гэжэ тоолонобди гээд, [...] хэлэйнгээ түгэсхэлдэ Сингх [...]

Д-р Анап Сингхын элид[...] һүүлээр конференци зүбшэж[...] лэйнгөө 2-дохи асуудалда—им[...] ализм ба колониализм тухай [...] далда оробо. Ази, Африкын х[...] гүрэнэй түлөөлэгшэд энэ асу[...] лаар элидхэлнүүдые хээ.

Египедэй түлөөлэгшэ Халид[...] хи эд-Дин Ази, Африкын ор[...] дые колониальна гүрэнүүдэй [...] дэн абаһан түүхые һануулаад[...] хэйн хоёрдохи дайнай һүүлэ[...] оронуудта ямар байдалай тог[...] тухай хэлээ. Энэ үеын эгээл го[...] хала зүйлынь юуб гэхэдэ, д[...] дээрэхи айхабтар ехэ газарта [...] һуудаг арадууд империалисти[...] эзэмдэлгэһээ сүлөөрөө. Мүнөө [...] хэйн бүмбэрсэгэй хүн зоной [...] доол 6 процентнь колонинуу[...] мүн протекторадуудта хабаата[...] гэжэ тэрэ хэлэбэ. Харин дэл[...] хоёрдохи дайнай урда тээ тэд[...] 33 процент байгаа. Гэбэшье да[...] һүүлэй үедэ империалистнууд [...] гэй бүлэглэлнүүдые байгуулжа[...] багаар хүгжэнги оронуудтай т[...] бэшэ договорнуудые баталжа[...] на һаяхан бэеэ даанхай байда[...] болоһон оронуудта эсэргүү дай[...] жэ, урдынгаа эзэрхэлгые эдэ[...] нуудта тогтоохо гэжэ оролд[...] Тиимэһээ һэргымжэеэ улам д[...] лүүлжэ, тэмсэлээ шангадхаха [...] тойбди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

США-да улам олон зон хүдэлмэриһөө хаюулна

«Крейслер» болон «Форд» гэжэ автомобильна компанинууд үнгэрэгшэ неделиин туршада 90 мянган хүдэлмэришэниие «саг зуура» ажалһаань гаргабабди гэжэ соносхоо.

Мүн металлургическа, барилгын, электротехническэ болон промышленностиин бусад һалбаринуудта тэрэшэлэн түмэр замай транспортда хүдэлдэг хүнүүд улам олоороо ажалһаа хаюулжа байна.

1958 оной январиин хахадта США-гэй хүдэлмэригүйшүүлэй тоо 4 миллионһоо үлүү болохонь ха гэжэ «Бизнес уик» тэмдэглэнэ.

Венгриин хүн зоной тоо

Мүнөө үедэ Венгриин хүн зоной тоо 9840 мянган хүн болобо гэжэ Венгриин телеграфна агенство мэдээсэнэ.

Отто Нушк[...] наһа бараа

БЕРЛИН, декабриин 27. (Т[...] Германска Демократическа Р[...] ликын Министрнүүдэй Совед[...] рүүлэгшын орлогшо ба хри[...] ско-демократическа союзай т[...] лэгшэ Отто Нушке 75 наһ[...] зүрхэнэй үбэшөөр гэнтэ т[...] үбшэлжэ, декабриин 27-ной [...] гүүр наһа бараа.

Редакторай орл[...]
О. ГОМБОЕ[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05. местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67. бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00619. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 57[...]